

Jeugd-verzen

Frederik van Eeden

bron

Frederik van Eeden, *Jeugd-verzen*. J.J. Romen en Zonen, Roermond 1926

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/eede003jeug01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

I

De Duinen

O, oude, lieve duinen
Aan Hollands vrije kust
Wat heb ik menigmalen
In uwen schoot gerust!

Wat heb ik menigmalen
Uw eenzaamheid doorkruist,
Tot waar aan 't effen zeestrand
De witte branding bruist.

Wat heb ik vaak geklommen
Uw toppen op en af,
Waar d'adem van den zeewind
Mij kracht en leven gaf.

Daar waar in groene dalen
Het geurig thijmkruid groeit,
Daar waar in 't warme zonlicht
De wilde duinroos bloeit.

Daar waar 't gezang der krekels
In 't gele helm weerklinkt,
Waar in de wijde verte
Het blauwe water blinkt,

Daar stroomt de blijde vrijheid,
Mij heerlijk tegemoet,
Daar breng ik luid en juichend
Der ruime zee mijn groet!

Ik vind hen immer schooner
Als ik hen wederzie,
Die fijngetinte toppen,
Vol rust en harmonie.

En als ik hen zie liggen
In avondzonnegloed,
Dan daalt een kalme vrede
In mijn ontrust gemoed.

Want dikwerf, al te dikwerf,
Zwerf ik de duinen in,
Met bitterheid in 't harte,
Met moedelozen zin.

'k Geloof in sombre wanhoop,
Aan licht nog liefde meer,
En werp mij droevig snikkend,
Op 't zachte duinzand neer.

Dan suist het door de dennen,
Dan ruischt het van de zee,
Dan ritselen de berken,
En 't helmgras fluistert mee:

'Hou moed! Hou moed! wees krachtig,
En strijd des levens strijd!
Hij wint de schoonste zege,
Die sterk is als hij lijdt'.

O, oude, lieve duinen
Aan Hollands vrije kust,
Wat vond ik menigmalen
Aan uwen boezem rust.

Wat zijn uw groene dalen,
Mij vaak tot troost geweest,
Wat gaf uw stille schoonheid
Vaak kalmte aan mijnen geest.

Bij U vind ik mijn vrijheid,
Mijn kracht, mijn levenslust
Ik heb U lief, o duinen,
Aan Hollands vrije kust!

1876.

II

De Riviera

Zonnig paleis des onsterflijken zomers,
 Eeuwiglijk groenende, geuren-doorademde!
 Lichtgewijd land, dat daar gloeit in den zonglans,
 Schoone Riviera!

Tintelend blauw overspant U de hemel.
 Dieper nog blauwende, minnezoet ruischende
 Kust uwe rotsen, met sneeuwvitten schuimrand,
 't Schitterend zeevlak.

Fier aan den voet van het machtig gebergte,
 Rust gij verzonken in weelderig mijmeren.
 Wisselend siert U, als stralende zonbruid,
 Kleurrijke bloemtooi!

Eens heeft mijn blik uwen luister gedronken
 Zieverlokkende! zinnenbedwelmende!
 Eens mocht ik gaan in des bleeken olijfgroens
 Scheem'rende schaduw!

Eens mocht ik rusten aan rotsigen oever,
 Lang op 't oneindige watervlak starende -
 Eens mocht ik hooren der ritslende palmkroon
 Fluisterend droomlied!

Smartelijk schoon was uw blik bij het scheiden
 Nimmer verhevener, nimmer verleid'lijker
 Dan toen uw bergen, gloeiend in de avond
 Wenkten ten afscheid!

Glanzig omgolfde 't azuurwaas uw zijden, -
Hoog in doorzichtigen ether zich heffende
Blonk als juweelkroon der eeuwigen Alpen
Flonk'rende sneeuwtop.

Heerlijke! - kon ik in vurige omarming
Langzaam, in zalige droomen verkwijnen.
Naamt gij mij, zoon van het nevelig Noordland
Op in uw lichtrijk!

Bindt mij dan! - Bindt mij! als eenmaal Odysseus!
Ras de blondlokkige lente vergetende
Zou ik bezwijken voor der verleidster
Vleinden lokzang!

26 Mei '84

III***Aan Moeder***

Ja moedertje ik weet het wel
Al hebt ge 't niet gezegd
Ge hebt wel graag een versje
Al is het klein en slecht.

Ge hebt wel graag een rijmpje
Van uwen Benjamin
Die u nog altijd liefheeft
Met trouwe kindermin.

Dat mannetje, dat Keesje
Dat danste op uw schoot
Danst nu met jonge meisjes
Is nu zoo bijster groot.

Hij loopt met witte vesten
En met een zwarte jas
Maar houdt nog van zijn moeder
Als toen hij zuigling was.

Hij wil wel soms eens knorren
En kijkt ook wel eens boos
Maar och! zoon enkel buitje
Duurt maar een korte poos.

Vergeef hem als zijn zeuren
U reden gaf tot smart
Hij trapte op uw kleeren
Maar trapt nooit op uw hart.

Het zal niet lang meer duren
Dan gaat uw Keesje heen
Dan gaat hij uit studeeren
Laat moederlief alleen.

Maar waar hij ook moog dwalen
Hoe ver hij weg mag gaan
Het beeld van zijne moeder
Zal altijd voor hem staan.

Niet waar? mijn lieve moeder
Gaat Keesje van uw zij
De liefde van zijn moeder
Die blijft hem altijd bij.

Als ik dan ooit eens weg ben
Zie dan dit vaasje aan
En laat het op uw tafel
Vlak voor uw neusje staan,

En doe er als het leeg is
Weer nieuwe bloemen in
En denk dan aan uw Keesje
Aan uwen Benjamin.

1 Aug. 1877.

IV***Geschenk in Ivoor***

Meisje! vergeef me
't Kleine geschenk.
't Zegt je slechts dat ik
Steeds om je denk.

Wees dan voor ditmaal
Hiermee te vree
Sier er uw polsen
menigmaal mee.

Sneeuwwitte knopen
Van elpenbeen
Hechten de vriendschap
Vaster aaneen.

Smetloos als blank ivoor
Maar uit één stuk
Zoo brengt de vriendschap
't Meeste geluk.

Mag deze gave
Eenvoudig en rein
Van *onze* vriendschap
't Zinnebeeld zijn?

1877.

V

Aan een Meisje

O zeg mij, vriendlijk meisje!
 Is 't u slechts naar den zin
 Als ik mijn harte toesluit
 Voor wat ik meest bemin?

Als ik mijzelf koelbloedig
 Mijn levenslust ontroof
 Den gloed die in mij brandde
 Met eigen hand verdoof

Als ik met koele wijsheid
 Mijn jonge hartstocht tem,
 Als ik niet meer wil hooren
 Mijns harten zoete stem.

Als ik mijn borst verscheurde
 Met stoicijnschen moed -
 O spreek, mijn vriendlijk meisje!
 Dan deed ik zeker goed?

Nog ga ik door het leven
 In vreugd en vroolijkheid
 De wereld met haar schoonheid
 Ligt voor mij uitgebreid.

Mijn bloed gaat nog niet langzaam
 In trage lauwe rust
 Het tintelt in mijn aadren
 Van louter levenslust

Ik zie veel duizend dingen
Op mijne levensbaan
Het goede en het schoone
Het trekt mij krachtig aan.

Goddank! dat nog mijn polsslag
Niet even snel steeds gaat
Goddank! dat nog 't onstuimig bloed
Mijn zielstoestand verraad.

Mijn hart heeft liefde nodig
Gelijk een bloem de zon -
Moet ik het dan versteenen
Wijl het u minnen kon?

De jonge plant der liefde
Zoo welig opgegroeid
Moet zij met tak en wortel
Voor immer uitgeroeid?

1876

VI

Brief aan den heer Dr. J. van der Vliet

Nimmer volprezene meester! zoo teeder bemind door uw leerling
 Waardige Heer van der Vliet! O verleen mij een tijdlang uw aandacht
 Schoorvoetend kom ik tot u, met mijn staamlende stootende reeglen,
 Schuchter slechts bied ik u aan, wat, mijn jeugdige stylus gewrocht heeft.
 Wil het genadiglijk aanzien met foutenverschoonende lankmoed,
 't Is slechts een blijk van gehechtheid en eerbied voor u, o mijn meester!
 Die als een heldere bron, des Gymnasiums rotsgrond ontvloeiend
 Ons met het water der kennis, als ledige amphorae vuldet.
 Sommigen waren te klein en sommigen lek of gebarsten
 Sommigen hadden geen ooren en waren dus eerder aphorae
 Nooit echter is uw ijver of trouwe volharding bezwaken
 Nimmer begaf ons uw wijsheid o levenverspreidende $\pi\eta\gamma$
 Ik kleine $\alpha\mu\phi\omega\rho\sigma$ dronk ook met gretige teugen
 Vijf maanden drink ik reeds door en baad in gramatische wellust,
 Zwem in syntaxische weelde en als zooveel heldere dropplen
 Spatten mij lustig om d'ooren de onregelmatige verba.
 Doch mijne vreugd is geeindigd, ik smacht als een visch op het droge
 't Huis zit ik, weenend en klagend, roepend mijn meester, den wijzen!
 Akelig galmt mijne stem langs de eenzame grachten van Haarlem
 $\Delta\sigma\omega\nu\mu$ roep ik vergeefs, want ik stik in de vele papyra
 Vreeslijk en niet te doorworstlen en waar is mijn meester, mijn leider?
 Maar mijn klachten zijn ijdel en dringen niet door tot zijn ooren
 Ver is hij, eindeloos ver aan de gindsche zijde der waatren
 Toeft hij in 't lieflijke Assen bij eene beminlijke Aster
 Denkt niet aan scholen of boeken noch aan zijn talrijke jongren
 Meester o Meester peccavi! ik ben een zelfzuchtige onmensch
 Daar ik bijna zou vergeten dat andren wel gaarne ook hooren
 Wijsheid, die stroomt van uw lippen in nimmer uitputbare volheid,
 Andren ook gaarne hun voeten met u in één rhythmus bewegen
 Dwalend door wegen en paden met peripathetischen ijver.

Heerlijk en hoopvol zoo heerscht hier alom de heilrijke lente
 Zweeft over zonnige velden met zegenbrengende zoelte
 Strijkt over planten en struiken met sneeuwwitte bloesems hen sierend
 Bosschen en beemden bedekkend met duizende blaadren en bloemen.
 Luide weerklinkt in de lucht het lieflijk geluid van den leeuwrik
 Eindelijk keert weer de eiber, kikvorschen kwaken in 't kroosdek
 Alles op 't aanschijn der aarde herleeft bij haar heerlijken adem
 Vruchtbaar maakt hare macht weer der menschen weldadige moeder
 Staak nu o sterflijke stumper het werk van uw stylus, den stompen.

Weer heb ik vroolijk betreden de tempel van moeder natuur
 Liggende kuste ik haar altaar, dulce in ventriculo meo
 Rustend op 't zonnige duin zag ik droomende op naar den hemel
 Dan naar het blauwende water bevracht met geladen triremen.
 'k Dacht aan mijn leeraar, aan u en uw thyrsos, den samengekochte
 Nu vindt die schoonste der thyrsi in waardiger oogen bewondring
 Nu wordt uw schittrend vernuft door waardiger ooren beluisterd,
 Zou ik mijn wijzen magister dat korte genot dan niet gunnen?
 Toef dan □ πηγ□ σοφ□ ας o leerlingbeminnde Plato!
 Toef in het lieflijke Assen bij uwe beminlijke Aster
 Hier wachten scholen en boeken en tallooze ledige kruiken
 Eng soms van hals, zooals ik, en moeilijk de wijsheid inzuigend.
 Drink dan den kelk van 't geluk geheel tot den bodem toe ledig
 Lavende melk der vacantie, vermengd met den brandwijn der liefde
 En wil als toppunt van goedheid dan ook nog genadig ontvangen
 Dank van uw needrigen leerling, dat hij u zoolang mocht vervelen.

VII***Het Vrouwtje van Halberstadt***

Hier zien we, mijnheeren! een leerrijk geval
Hoe gaat het moedertje, schikt het nog al?
Ach danke, Herr Doctor, Sie sehen
Es könnte etwas besser schon gehen.

Kom! moedertje, kom! tevreden maar zijn!
Wij zien mijne heeren, naar allen schijn
Zal de vita weinige uren
Of hoogstens een etmaal nog duren

Ach lieber Herr Doctor! ein Augenblick
Kehr ich zu Halberstadt noch mal zurück?
Es währt schon so lange, so lange!
Da wirts mir am Ende doch bange.

Kom! Moed maar gehouden! het zal nog wel gaan.
Ik beveel U mijnheeren, ten dringendste aan
Met bizondere zorg te observeeren
Wat de sectie post mortem zal leeren.

Geduld maar, mijn vrouwtje, 'k zal doen wat ik kan.
Ich danke, Herr Doctor, ach! denken Sie dran
Meine Berge dort in der Ferne
Die sah ich doch wieder so gerne.

Maar eer nog de volgende morgenstond
Over Halberstadts bergen zijn goudglans zond,
Werd hier, verlost van haar plagen,
Het oudje ter snijzaal gedragen.

VIII***Droombeeld***

Ik ken een rijk gezegend oord
een bergstroom glijdt er glanzend voort,

en stort zich, dondrend in zijn val,
In 't enge bergomsloten dal.

Een dichte dampwolk overstuift
het weeldrig groen, dat siddrend wuift.

Het fijn gevederd varenkruid
strekt zwierig dichte pluimen uit

een waas van zoele frischheid zweeft
op alles wat er groeit en leeft.

De zon lokt kleuren uit het nat
en vonkt op 't ritslend popelblad.

De munthe geurt in groenen schaûw
besprenkeld door den frisschen dauw.

Omhoog waar 't blauw des hemels blinkt
der blanke duive wiekslag klinkt

En plechtig dreunt in dof accoord
het vallend water rustloos voort. -

IX***Realiteit***

't Lichte droombeeld is geweken
 'k Zit in Amsterdam, - men weet het,
 daar zijn weinig watervallen,
 enkel grachten groen, en geurig
 waarin kool en krante-bladen
 vreedzaam naast elkander dobbren.
 'k Zit in Amsterdam te soezen
 waar een Amsterdamsch professor
 in het Amsterdamsch doceert.
 In een klein bekrompen zaaltje
 beiden velen zijn verschenen
 Half gewijden, wien een slipje
 van 't gordijn werd opgeheven
 dat de medische mysterie
 afsluit voor profane blikken.

Rookend, pratend, fluitend, lachend
 leunen ze op de hooge banken
 soms elkaar in jokkernije
 speelsch aan haar of ooren trekkend.
 Soms als dartle lamren stoeiend
 klautrend over bank en leuning.

Wat beteekent bij dat joelen
 daar die bleeke man in 't midden,
 op dat rustbed, die zoo ernstig
 voor zich staart bij al die vreugde
 en maar zelden schuwe blikken
 opslaat naar de dartle bende?
 Lijdend schijnt hij, bleek en lijdend
 't Is een kranke, wat beweegt hem

hier zijn rustplaats uit te kiezen?
Ei, wie is het? - 'k Zal 't u zeggen:
dit is nummer zes en veertig
van zaal I, een fraaye casus
zeer gecompliceerd en zeldzaam.

‘Pietje!’ klinkt het uit de hoogte
‘Pietje! heb je wat bizonders?’ -
‘Niet veel zaaks - 't is een beroerte’
‘Nu pas op maar, met die grootspraak!
of je zult met je beroerte
nog beroerder bokken schieten.’

Schater lachen loont het woordspel
van de gansche hoop, op één na.
Plotseling verstomt de vreugde.
Hoeden en sigaren vliegen
ijlings van en uit de hoofden
aller blikken naar den ingang.
Slechts de zieke kan niet omzien
en begrijpt niet wat op eenmaal
ernst en stilte hier doet heerschen -
trof wellicht hun lachende oogen
't glinsterende spoor der tranen
op de diep-gegroefde kaken?....
Neen de komst des Hooggeleerden
Kon dat wonder slechts bewerken.

1884

X***Aan Professor Tilanus***

Krans thans mijn hoofd met senneblaren
hef Muze! hef mij uit het stof!
bespan mijn lier met catgut-snaren
blaak dichtvuur! 'k zing Tilanus lof.

Stijg Pegasus! op plukselwieken
tot in aseptisch hoogen sfeer
ik zing den steun van duizend zieken
den vijand van het kokkenheer.

Hul Muze thans uw slanke leden
in 't listergazen feestgewaad!
op Brun'sche watten wil ik treden
strooi jodoform voor mijne schreden
en pleng carbol en sublimaat!

Microben beeft! - en staakt uw razen
Verbleekend deinst uw doller bent
Tilanus naakt - bij 't stoomspray-blazen
in dikke wolken 5%.

1886

XI***Bedeelde Kranken***

Een lange, sombere zaal, overwelfd
door donkere balken en planken,
een doffe stilte, naargeestig gestoord
door het kuchen en kreunen der zieken.

Drie ramen laten het daglicht door
doch geen blik op de wereld daarbuiten
de zonnestraal boet met zijn vrolijkheid voor
zijn tocht door de stoffige ruiten.

Twee lange reien, krib aan krib
door een stoel en een kastje gescheiden
van nummers behoorlijk voorzien, en in elk
een offer van jammer en lijden.

Want wie nog een vorm van ellende niet kent
die zal hier geen toegang gewinnen
doch armoede, ziekte en hulpeloosheid
dat drietal vereend brengt u binnen.

Arm, ziek en verlaten! is één last niet genoeg
om op menselijke schouders te wegen?
doch geen die hen drieën te samen niet droeg
heeft hier nummer en kribbe gekregen.

Met ieder nummer vermeerdert de som
van zorgen en smarten en kwalen.
De bleeke, moede gezichten rondom
van eindlozen jammer verhalen.

En de démon des leeds en de démon des doods
zij vieren hier woeste festijnen
Zij steunen elkaar in hun wreede jacht,
met duizend-voudige pijnen.

En krimpens onder hun klemmende klauw,
met hooploos worstlen zich werend,
verlengt de gekwelde zijn droevigen kamp
het bestaan! het bestaan slechts begeerend.

1885

XII***Schemer in 't Hospitaal***

't Is avond en warm, de schemering
komt in duistere nevelen dalen
een benauwende, drukkende, dompige lucht
vult de stille, droefgeestige zalen.

De kloknaald tikt, met eentonigen deun,
de waker zit suffend te turen,
doch het hijgen en kermen en steunen houdt aan
door de trage wissling der uren.

Lucht! lucht! - van mij af die onduldbare last!
die ijzige zwarte mare!
geen licht! geen kleur, waar het angstig oog
in bange verbijstering stare -

en toch in deze eigen, eigen stond
zal daarbuiten de lentelucht geuren,
het heerlijk purper van d'avondstond
den ruimen hemelboog kleuren.

Daar zal der zonne laatsten schijn
door het dichte woudgroen dringen,
Daar hoort men het vroolijk vogelijn
de volmaaktheid der schepping bezingen.

1885

XIII***Stads-beeld***

Droomend stil ligt de rustige stad
spiegelend effen het golflooze water
glansrijk giet over beiden de zon
't wazige licht.

Helrood blinken aan 't blauwe der lucht
huizen en daken, grauwer de toren
scherp verbreekt er den stralenden schijn
't somber gevaart.

Heimlijk fluistert de mijmrende stad
wondere sproken, oude verhalen
uit haar grillig beschaduwde diepten
zachtkens mij toe.

Altijd, overal denk ik aan U
waar ik mijn bliken peinzend wil wenden
alom volgt mij uw vriendelijk beeld,
Lieveke mijn!

Treedt niet aanstonds uw zwevende tred
zaligheid brengend zacht aan mijn zijde,
treft mij niet uwer diep-donkere oogen
teedere gloed?

Wil niet wijken, lieflijke waan!
doe mij het aanzijn schooner genieten
werp dien licht-doorweevenen sluier
over het Al.

Hoe vol worstling de toekomst moog zijn
edele Liefde! - leven des levens!
Nu reeds hebt gij den bittersten last
rijk'lijk vergoed. -

1885

XIV***Duistere Straten***

Regen zie ik, mist en regen,
grauwe mist en kille regen
En de natte menschen loopen
rustloos op de natte wegen.

D'eeuw'ge veerman in zijn pontje
vaart nog altijd op en neder
Lange schuiten deinen langzaam
en landziekig heen en weder.

'k Hoor een treurig orgel jamm'ren
schorre joden klagend schreeuwen.
Krijtschend boven 't grijze water
vliegen kleine, witte meeuwen.

Ach! die grauwe sombre huizen,
ach! die glimmend zwarte boomen,
Kille mist omhult mijn ziele....
dof mijn denken, grauw mijn droomen....

En ik zie een andre nevel
droever nog en meer te vreezen
die is kil en ondoordringbaar
en die ligt op liefste's wezen.

Angstig staar ik in haar schemer
zoekend in de koude, dichte,
diepte - bang de handen strekkend
schreiend om mijn zon - de Lichte!

Tot dan plotsling scheurt de sluier
warmte schijnt uit donkere oogen
en mij nadert, droef vertrouwlijk,
't hoofdje, half ter zij gebogen.

Zachte blikken zoeken mijne
en de lieve lippen vragen
Liefste! liefste dan! - mijn zonne
komt weer dagen! komt weer dagen!

1884

XV***Het Bal***

Stroomen lichts uit rijke zalen,
spiegels, luchters, bloemenpracht,
Equipages fier en sierlijk
raatlen op de donkre gracht.

Schimmels met beschuimde bekken
knabblen op het zilvren bit,
trotsch, als wisten ze wat grootheid
op die donzen kussens zit.

Witgekouste galarekels
stuiven haastig op de straat,
diep als voor den Mammon zelve
buigend voor den potentaat.

Wijde deuren vliegen open,
door de zalen galmt een naam
Alle gasten scholen fluistrend
met eerbiedig wachten saam.

Deftig, statig, ontzagwekkend
schrijden de millioenen aan,
't goudmensch door zijn opgepronkte
echtgenootte voorgegaan.

't Manneke kan zelf niet pronken,
stijfgerokt en witgedast,
maakt daarom de dikke gade
peilschaal van zijn tonnen-last.

Luik uw oogen! op die weelde
staart geen stervling onverlet,
welk vertoon van bonte kleedren
van juweelen en van vet.

Gastheer, gastvrouw, hoog verheerlijkt
buigen ijvrig op en neer
minzaam lachend, vriendlijk preevlend
van genoeg en van eer.

Trotsch en langzaam als een walvisch
in een dichte haring-drom,
zwerft de logge weelde-kapstok
door het bont gewemel om.

't Gastenheer wordt dicht en dichter
alom weelde, lichte kleuren,
Bloemen, zijde, diamanten
zinbedwelmend zoete geuren.

Alom stralend schoone oogen
fijne halsjes rond en slank,
alom ruggen, borsten, schouders,
armen oogverblindend blank.

Goed gekeken, jonge mannen!
wat al vormen rond en malsch,
zulke kansjes hebt ge alleen maar
in bordeelen en op bals

Hoor! verleidlijk, slepend, zwevend
ruischt der snaren zacht geluid
elk zwart mannetje kiest ijlings
zich het bonte wijfjen uit.

De arm omknelt het krakend keurslijf,
't zijden balkleed ruischt en sliert
zich in maatgevoel verlustgend
't paartje door de danszaal zwiert

Aan den kant, als hengelaren
om een waterplas geschaard,
zitten moeders, angstig spiedend
wat hun dochters wedervaart.

Visschers turen immer rustig
wachtend tot het vischje bijt,
doch de moeders keuv'len lustig
met gemaakte zorgloosheid.

Dochters! dochters! kent uw plichten!
denk waarvoor gij hier slechts zijt!
werk met vormen, oogen, tanden
schalksheid en bevalligheid!

Tripplend, zwaaiend, lachend, hijgend
draait de bonte bende rond
Waaiers en verwelkte rozen
strooiend op den gladden grond.

1884

XVI***Zonnige Morgen***

't Warme morgengloren kust
De aarde, nauw gewekt.
Op haar schoot, in lentelust
Lig ik neergestrekt.

'k Baad mij in den stroom van licht
Als in Lethe's vloed,
Voor die zonneweelde zwicht
De onrust van 't gemoed.

Tusschen wuivend, wieglend gras
't Zonlicht wiss'lend speelt,
Vonken strooiend op den plas
Dien de luwte streelt.

Kleine vliegjes gonzen vlug
In een zwaai voorbij,
't Glanzend goudbrons van den rug
Koestrend in de Mei.

Welk een weeldrig wonderland
Toont zich aan mijn oog,
Reuzig worden kluitjes zand
Halmen hemelhoog.

Sierlijk moswoud overal
Donkre schaduw spreidt
Dolend door het groene dal
Zich mijn blik vermeit.

Haastig door 't onmeet'lijk woud
Holt een kleine mier,
Steenen, stronken, niets weerhoudt
't rustloos strevend dier.

Daar bezielt hem in zijn vaart
Drang tot hooger vlucht,
Stijgen wil hij boven de aard
In de blauwe lucht!

Snel omhoog! 't bestaan is kort,
Zie! reeds nijgt de spriet
Door zijn wicht - te ver - hij stort!
't Zwoegen was om niet.

Gij misgunt mij, nietig ding!
't Zalig oogenblik,
Waartoe die herinnering
Aan mijn eigen ik?

14 April 1883.

XVII***Herleving***

Ik voel het, ja! zij is mij weergegeven
de zaligheid, die 'k nimmer had verwacht,
Ik voel haar heerlijk in mijn borst herleven,
haar oude, wonderzoete toovermacht.

Het was zoo duister hier, van bange droomen
verviel mijn moede geest in doffe rust,
Goddank! de fee des lichts is weergekomen
en heeft mij uit dien droeven slaap gekust.

Haar gloed vervult mijn hart, mijn gansche wezen,
en dubbel schoon lacht mij het leven aan.
Het is mij of ik uit den dood herrezen
een ander, beter leven in mag gaan.

Gelijk de lentezon na wintertijden
heel de aard vervult met warmte, licht en gloed,
zoo wekt de liefde mij uit smart en lijden
en met haar keert weer de oude levens-moed.

O wereld, lang en droef heb ik geweten
hoe doodsch en leeg gij zonder liefde zijt
maar de oude beelden zijn verbleekt, vergeten
en om mij heen is 't blijde werkelijkheid!

1887.

XVIII***Zee-vuur***

Nauw is de vale schemering geweken
voor 't zware zwart der zoele stille nacht.
Het zeevlak rimpelt flauw en fluistert zacht
waar ruischend zich de moede baren breken.

Doch zie! - wat blauwend licht blinkt onverwacht
op gindsche golf - en vlamt - en is verstreken,
den voet ontsprankeld vuur en vonken leken
uit schuim en zand - en 't zee-nat, gloed-bevracht.

Tot ver en verder steeds men 't wonder ziet,
een lichtkroon zweeft op elk der breede baren,
tot waar de kim in duisternis ontvlieft.

O myriaden! matelooze scharen!
hoe zinkt thans grootte en kleinheid in het niet,
waar 't kleinste zich zóó groot komt openbaren.

1885.

XIX***Zonne-bloem***

Ik ken een plant, niet fraai van loof
niet schoon, niet rank gesteeld.
Haar vorm is lomp, haar bloem is grof,
geen dichter zingt er ooit zijn lof¹⁾
of nam haar tot zijn beeld.

Toch heeft zij iets wat mij behaagt.
Zij keert zich naar het licht,
van af het eerste morgen-uur
wendt zij naar 't vroolijk zonnevuur
haar groot en geel gezicht.

Ik wilde dat ik als die bloem
naar 't licht mij wenden kon.
Zij draagt de kleur der vroolijkheid
en richt haar kelk ten allen tijd
naar 't helder licht der zon.

1) Zoo was het in 1875

XX***Avond***

De zomeravond daalt, het licht gaat scheiden
Van verre klinkt nog 't stervend stadsgerucht
Door 't trillend loover ruischt een laatste zucht
En alles zwijgt en wacht in stom verbeiden.

Doch als de goudomstraalde zonne zinkt
En door de wolken breekt met purperglorren
Doet zich een lied uit gindschen boomtop hooren
Dat smeltend rein de stille lucht doorklinkt.

O lieve merel, in Uw zuiv're zangen
Is éénklank met dit wonderplechtig uur
En met mijn eigen onbestemd verlangen.

Verheven eenheid spreekt uit de natuur
Uit mijn gemoed, door heil'gen ernst bevangen
Uit meerlenzang en scheidend zonnevuur.

1883

XXI***Vondel's Standbeeld in het Vondelpark te Amsterdam***

Ach! wat is het toch vervelend
 Altijd hier te pronk te zitten,
 In den wind en in den regen,
 Altoos langs mijn neus te kijken
 Naar de wolken en de sterren,
 Altoos met dat bronzen potlood
 Waar ik toch niet mee kan schrijven!
 En dan die beroerde musschen!
 Ja, ze weten wel, die dieren,
 Dat ik hen niet weg kan jagen,
 En voor hen is, in hun stoutheid,
 Zelfs mijn dichterhoofd niet heilig.
 Ach! maar dat is niet het ergste,
 Want die kleine musschen tjilpen
 Juist als voor tweehonderd jaren.
 Maar de menschen! O! die menschen!
 'k Draag nog duizend malen liever
 Musschensmaad en heiligschennis,
 Dan dat aklige gewawel,
 Dat ik nu en dan moet hooren
 'k Erger mij vooral des Zondags
 Als die 'mooie' menschen komen,
 Met hun malle hoge hoeden,
 Lange jassen, bleeke neuzen,
 Met hun eeuwige sigaren.
 Dan wordt het mij bang om 't harte
 Zijn die nare, zwakke wezens
 Nu diezelfde Amsterdammers,
 Die de wereld eens beheerschten?
 Ach! mijn goede, schoone hoofdstad!
 Ach! wat moet er van u worden? -

En de regendroppen druipen
 Als zoovele zilte tranen
 Uit mijn oude, bronzen oogen.
 't Is gelukkig als het regent,
 Dan zie ik slechts parapluien,
 En van menschen slechts de beenen;
 En die zijn het minst veranderd. -
 't Is mij in den winter 't beste,
 Als de sneeuw rust op mijn lauwrēn:
 'k Zit dan eenzaam, stil te peinzen
 Over lang vervlogen tijden,
 Over 't schoone slot te Muiden,
 En mijn ouden kousenwinkel.
 Ik zou nu niet veel verdienen
 Kousen maken, verzen smeden,
 't Gaat nu alles fabriekmatig
 Maar ze zijn ook dun, die kousen,
 En nog dunner zijn de verzen. -
 'k Weet het haast niet te verklaren,
 Hoe men er toe is gekomen,
 Om mij hier te laten zitten.
 Soms staat men mij aan te gapen
 Of men nooit van mij gehoord heeft;
 Soms weet niemand te verklaren
 Wat die namen wel beduiden,
 Die op 't voetstuk zijn geschreven.
 'k Denk dat velen nauw'lijks weten,
 Wie ik ben, wat ik gedaan heb.

Laat ik niet ondankbaar wezen.
 Onlangs nog, 't was op mijn sterfdag,
 Kwam tot mij een kleine schare
 Met muziek en tromgeroffel
 En met vele groote kransen
 'k Weet niet waarom zij toen achter
 Aan mijn voetstuk gingen praten.
 't Was niet aardig van die menschen,
 Om hun ouden, grijzen dichter,
 Die zijn hals niet om kon draaien,

Aldus voor den gek te houden.
 Moog'lijk dat zij 't eerlijk meenen,
 Maar 'k begrijp niet, als dat waar is,
 Dat ze zoo met woorden schermen,
 Zooveel holle klanken galmen,
 Zooveel bul'dren, zooveel schreeuwen, -
 En dan toch zoo weinig zeggen.

Jaren reeds is dat geleden.
 Droevig hangen dorre kransen
 Om de halzen van de beelden,
 Waar de langste der vereerders
 Met veel moeite, juist nog bij kon.
 'k Zie nog steeds dezelfde menschen
 En dezelfde geesteloosheid.
 Maar de fraai bespannen wagens
 Van dat slag van Amsterdammers
 Die, steeds slijpend en geslepen,
 Rijke schatten samengaren;
 Van de dart'le muzenzonen,
 Die meer voor hun beenen zorgen
 Dan ze ooit deden voor hun hoofden,
 Doen mij steeds bedenkelijk dreunen.
 'k Hoor niet dikwijls wat er omgaat.
 Gistren echter kwam een blaadje,
 Dat een hong'rig Amsterdammer
 Om zijn boot'ram had gewikkeld,
 Recht mij tegen 't hoofd gevlogen.
 'k Kon toen lezen - maar o jammer!
 'k Las van 'Neerlands vroegre grootheid',
 Van 'verloren roem' en 'zwakte',
 Van 'bij Duitschland annexeeren'.
 Knersend op mijn bronzen tanden,
 Was ik blijde toen een rukwind
 't Vuile blaadje uit de lauwwren
 Van mijn reinen schedel rukte.
 Zou het zoover dan eens komen,
 Dat mijn oude, fiere hoofdstad,
 Dat de koningin van 't Noorden,

Amsterdam! een Duitsche stad werd!
Dat er eens een langgebaarde,
Goudgebrilde moffenbende
Hoogst geleerd kwam constateeren,
Dat ik hoor tot Duitschland's dichtren! -
O! kon ik slechts klanken geven!
Kon die bronzen mond slechts spreken,
Kon die bronzen pen slechts schrijven,
'k Zou hen leeren, zwakkelingen!
Met hun taal van melk en water,
Met hun laffe, leege koppen,
Met hun ellenlang geleuter!
'k Zou hen... jongen! 'k word al gloeiend, -
Als ik doorging zou ik smelten.

1880

XXII***Eudia***

De klare dag, die schoon en glansrijk licht
Heeft schaamrood 't wilde wolkenheir verdreven,
De rust aan 't moegeteisterd loof hergeven
En zonnig zwijgen over de aard gebracht.

De stilte waart verkwikkend door de dreven,
Slechts tusschen vochte blaren dropt het zacht,
Diep straalt des hemels blauw in effen pracht,
Waarlangs de vlokkig-donzen wolkjes zweven.

O Eudia! gezegend tooverwoord,
dat vredebrengend, als gewijde zangen,
Of als Homerisch lied mijn ziel doortrilt,

Gij hebt de stormen in mijn borst gestild,
Met heilig zwijgen mijn gemoed omvangen
En slechts mijn tranen droppen zachtkens voort!

1883

XXIII***Het domme Knaapje******HET KNAAPJE.***

Vaderlief wil mij verklaren
 Wie toch wel die heeren waren,
 Die ik reeds voor dauw en dag
 Langs de straten loopen zag.
 Ach, zij zagen bleek en moe;
 Nauwlijks konden zij meer gaan
 De een viel, met zijn oogen toe,
 Wag'lend tegen d'ander aan.
 O ik had zoo'n medelij!
 En om zich nog goed te houden
 Zongen zij een lied erbij,
 Maar zij schenen erg verkouden.
 Zeker zijn zij stout geweest,
 Is 't niet paatje? en nu wagen
 Zij het niet, voor straf bevreesd,
 Thuis vergiffenis te vragen.
 O was ik zoo'n arme heer,
 'k Zou niet zingen, maar gaan huilen.
 Vaderlief, zie ik hen weer
 Mogen zij bij ons dan schuilen?
 Was uw zoontje nog zoo stout,
 Goede vader, och gij zoudt
 Hem niet hulploos en verlaten
 Laten dwalen door de straten,
 Laten zwerven moe en koud.

DE VADER.

Lieve kleine, 't mededoogen
 Van uw kinderlijk gemoed
 Doet mijn vaderharte goed.
 Wisch de tranen uit uw oogen -

Allen toch waarvoor gij zucht
 Zijn ver boven straf verheven,
 Boven ouderlijke tucht,
 Kunnen zich naar huis begeven
 Vrij als vogels in de lucht.
 Zulke heeren, lieve jongen
 Zijn nooit stout meer, staan te hoog
 Om door straf te zijn gedwongen;
 Wisch uw koontjes schielijk droog.
 't Zijn al groote, groote heeren
 Die heel wijs zijn en studeeren,
 Die uw traantjes, kleine man,
 Niet in 't allerminst behoeven.
 Wil uw teeder hartje dan
 Om hun lijden niet bedroeven.

HET KNAAPJE.

Paatje! gaat men voor de pret
 's Nachts op straat en niet naar bed?

DE VADER.

Moog'lijk kunt gij op uw jaren
 Dat niet vatten, dierbaar kind!
 Veel wat gij thans duister vindt
 Moet gij later nog ervaren.
 Wat die heeren deden hier,
 Was alleen voor hun genoeg.

HET KNAAPJE.

Hadden ze allemaal plezier?
 Ook die zieke, dien ze droegen?

DE VADER.

En al waar dat nu zoo niet,
 Is men eens een groote heer,
 Draagt men wel eens wat verdriet
 Voor 't fatsoen of voor zijn eer.

HET KNAAPJE.

Maar papa! wat is fatsoen?

DE VADER.

Dat's de kunst om mee te doen.

Wie zich waardig wil zien achten
De edele eernaam van student,
Moet verplichtingen betrachten
Zooals elke stand die kent.

Zooals gij moet leeren lezen
Steeds gehoorzaam zijn en zoet,
Zooals de soldaat nooit vreezen
Maar den vijand doodslaan moet,
Zooals dominees rechtschappen
En godvruchtig moeten zijn,
Zoo mag een student niet slapen
Zonder invloed van den wijn.

Hij moet veel meer geld verteren
Dan hij heeft - dus schulden maken,
Vuile woorden durven leeren
En een massa andere zaken,
Die ik nu niet toe kan lichten.
Ja mijn zoontje, zooveel plichten
Vallen in het eerst wel zuur,
Maar men leert toch, op den duur
Ze met liefde te verrichten.

HET KNAAPJE.

Paatje! ik vat het nog niet recht.

Ik ben zoet voor een onderwijzer
Of voor u. De krijgsman vecht
Voor een koning of een keizer;
Dominés zijn nimmer slecht,
Daar de lieve Heer het zegt.
Maar heb ik u wel verstaan,
Dan stond zulk een groot student
Boven elk commandement;
Hoe kan dat tezamen gaan?

DE VADER.

Sterker dan een onderwijzer,
 Dan een koning of een keizer,
 Sterker dan de lieve Heer,
 Zoontje lief! gebiedt hem de eer.
 't Is nu eenmaal aangenomen
 Dat een waar student zich schaamt,
 Die voor vuiligheid zou schroomen
 En geen wijn drinkt zoo 't betaamt.
 Dronkenschap en mislijkheid,
 Alles moet hij mede maken
 Eer hij zich den weg bereidt,
 Om tot aanzien te geraken.
 Wat hij andren voordoen ziet
 Moet hij volgen of tot straf
 Raakt hij spoedig achteraf,
 Komt in schande en in verdriet.
 Zelfen schaamt ge u immers wel
 Als ge uw andre makkers allen
 Spelen ziet met tol en ballen
 En niet mee kunt doen aan 't spel.

HET KNAAPJE.

Zeker, vader, dat is klaar;
 'k Zie het thans zeer helder in.
 Uwer wijsheid diepe zin
 Is zoo duidelijk als waar.
 Mag ik nog een antwoord vragen?

DE VADER.

Vraag! mijn zoon, naar uw behagen.

HET KNAAPJE.

Als wij eens uit spelen gaan
 Wijzen we, wie 't beste slaat,
 Wie 't balspel 't best verstaat
 Steeds tot onzen hoofdman aan.

Als het leger strijden moet,
 Kiezen zij altoos den man,
 Die het beste vechten kan
 Tot den leider van de stoet.
 't Gaat dan zeker, naar ik meen,
 Ook zoo bij studenten-heeren,
 Wie het knapst is in 't studeeren
 Maken zij tot nummer één?

DE VADER.

Roerende eenvoud, argeloosheid!
 Ach hoe schuldloos en hoe rein,
 Blind nog voor der wereld boosheid
 Is 't onnoozel kinderbrein!
 Neen mijn zoon, geen snedig denken
 En geen gaaf van hart of geest
 Helpt een jongeling het meest,
 Maar veel lekkren wijn te schenken
 Vrienden kostlijk te onthalen,
 Met veel smaak gekleed te gaan,
 Dure feesten te betalen,
 Dat brengt eer en aanzien aan.
 Lekkere soupetjes geven,
 Geld verdoen met volle hand,
 Dat doet hoog en hooger streven!
 Niemand vraagt dan naar verstand.
 Meedoen moet hij die wil rijzen,
 Meedoen is het hoogst gebod!
 Wie een andren weg durft wijzen
 Wacht vernedering en spot.
 In het hoog Studenten-Eden
 Mogen rijken 't allermeeest
 't Oord der Zaal'gen binnentreden,
 Ook al zijn zij arm van geest.
 Geestbeschaving, reine zeden,
 Niets dat geldgebrek vergoedt,
 Red'loos zinkt hij naar beneden
 Zoo het geld hem niet behoed.
 Zou hij dwaaslijk willen roemen
 Op een vlekkelooze jeugd,

Men zal hem belach'lijk noemen;
 Geld is braafheid, geld is deugd!
 Slechts des kleeermakers beer
 Is een maatstaf voor zijn eer.

HET KNAAPJE.

Paatje, hoort het bij fatsoen
 Voor zijn kleeren goed te zorgen?
 Dan moest men dat beter doen
 Dan die heeren van van morgen.

DE VADER.

O mijn kind, bij feestlijkheden
 Mag de netst gekleede heer
 Wentelen in walghijkheden,
 Zonder schade voor zijn eer.
 Eer is een bijzonder iets,
 Reinheid, deugd en zulke zaken,
 Al dat heeft ter wereld niets
 Met studenten-eer te maken.
 Ja integendeel, zij sluit
 Juist die twee ten strengste uit.
 Wees losbandig, drink u dronken,
 Snoef op den verzwolgen plas,
 't Aantal flesschen leeggeschonken,
 Meng u met het laagst gezonken,
 Met het diepst verdorven ras -
 's Anderen daags verrijst gij weer
 Ongeschonden in uw eer,
 In gezelschap steeds begeerd,
 Netjes, chic, gedistingueerd.

HET KNAAPJE.

Lieve vader, is dat goed?

DE VADER.

Ja, mijn kind! - daar elk het doet.
 Wie zou trachten 't te beletten?
 Kan een druppel zich verzetten
 Tegen 't stroomen van den vloed?

Prent deze eerste aller wetten
 Eeuwig in uw jong gemoed:
 Meedoen moet hij, die wil rijzen,
 Meedoen is het hoogst gebod!
 Wie een andren weg durft wijzen
 Wacht vernedering en spot.

HET KNAAPJE.

Ja papaatje, ik zal 't probeeren.

DE VADER.

En mijn kind, bedenk daarbij,
 Eenmaal treden deze heeren
 In de groote maatschappij.
 Alle docters, advocaten,
 Rechters, schrijvers, magistraten,
 Professoren en magisters,
 Landsbestuurders en ministers,
 Alle grooten, die gij kent,
 Waren eens als zij student;
 Allen, zijn zij nog zoo groot
 Lagen eenmaal in de goot.
 Allen hebben meegedaan;
 't Gaat dus, kleine, niet meer aan
 Hun gedrag thans af te keuren;
 Eenmaal moet zoiets gebeuren.
 Bovendien, - eens uit te spatten
 Dat geeft vrijheid aan den geest.

HET KNAAPJE.

Nu begin ik het te vatten:
 Paatje is zelf student geweest!!

1880.

XXIV***De Wonderbloem***

Eens door een lieflijke gaarde ging
Een knaap in zwijgende mijmering
Hij zag op het loover den glans der zon
En voelde de koelte der borrh'lende bron.

Seringen geurden met trossen dicht,
De sleutelbloem lonkte in 't warme licht,
Veronica's zagen uit grazige paan
Met duizende teerblauwe oogjes hem aan.

De bloemrijke meidoorn, wit en rood,
Het fladderend vogelkijn schuilplaats bood,
Violen staarden purper en geel
Uit donzige kleedjes van donker fluweel

De leliënklokjes, sierlijk en blank,
Verspreiden hun geuren en de iris slank
Verhief zich hoogmoedig uit 't oeverriet,
Naast kruizemunt en vergeetmijniet.

En alles geurde en het bloeide en het blonk,
Gekwetter uit heesters en hagen klonk,
De knaap liep peinzend rond en zag
En genoot in het schoon van den zonnigen dag.

Doch hoe hem streeelde der bloemen geur
Doch hoe zij lonkten met lieflijke kleur,
Hij raakte hun teederen stengel niet aan
Aanschouwend slechts wilde hij verder gaan.

Er waren veel anderen nog om hem heen,
Toch keek er naar boomen en bloemen niet een,
Ze volgden haastig en pratend hun pad
En traden violen en leliën plat.

Dit deed den stillen knaap verdriet:
'Waarom zien de menschen die heerlijkheid niet?
Die bloemen zoo kleurrijk, die zonne zoo rein?
Ik wil hen ontwijken en eenzaam zijn!' -

En waar hij toen verder en verder toog
Daar vormden de struiken een donkeren boog,
Door schaduwend loover drong nauw'lijks een vonk
En diep in het mosbed de voet hem verzonk.

Doch zie! daar wijkt plotseling het groene verdek
Voor 't blauw van den hemel. Een lieflijke plek
Omringd door een weeldrigen heesterkring
Vertoont zich aan 't oog van den zwerveling.

Een vloed van tintelend licht overstroomt
Het wuivende loover van 't dichte geboomt
En over 't gepluimde grastapijt
De zon een wazigen goudglans spreidt.

En midden in dit geheiligd oord
Waar niets de plechtige stilte stoort
Een eenzame bloeme van wond're pracht
Met reinen blik hem tegen lacht.

Er blinkt in haar kelk een siddrende drop,
Bedwelmende geuren wasemen op
En schaamrood als een schuchtere bruid
Breidt zij de teedere bladen uit.

Als de knaap der bloeme blik ontwaart
 Een heilige huivering hem doorvaart,
 Hij zinkt terneder en staart en beeft
 Tot gedachte en herinnering hem begeeft,

In verlangen, nameloos, ongekend,
 Het wijde, vochtige oog gewend
 Naar dat schoonheid stralend aangezicht
 Voor welks luister zon en hemel zwicht,

Zijn gansche wezen met machtig geweld
 Tot ééne begeerte tezamen smelt:
 ‘Die bloem! die bloem! zij is het al,
 ‘Wat het hoogste leven mij brengen zal!’

Met zoete verleiding de wonderbloem scheen
 Voor hem te bloeien, voor hem alleen!
 Door onweerstaanbaren drang vervoerd
 Heeft zijn trillende hand haar aangeroerd...

Daar vouwt de nauwontsloten knop
 De kuische bladen langzaam op,
 Een snijdende kilheid de lucht vervult
 En een donker floers de zon omhult.

In de borst der armen weedom welt,
 Den slanken stengel aan 't hart hij knelt,
 Aan de lippen de bloeme, geurloos en dicht:
 ‘Ontsluier nog eenmaal uw heerlijk gezicht!’

Doch doornen reten den boezem hem wond
 Dat het roode bloed leekte op den grond
 En de dorre bloem ontlook niet weer
 Maar boog op geknachten stengel zich neer. -

Mijnsheerenland, 10 Juli 1883.

XXV***Menschen***

Door bleeke bladen tintlen teer
de glanzige manestrallen
Door donkerschaduwig loover trilt
De keerzang der nachtegalen.

't Eentonig rytmisch vorschenkoor
Golft droomerig over de weide,
Waar vale dauw op 't grazig vlak
Haar molligen sluier spreidde.

De zoele meinacht geurt en zweeft
Door plechtig zwijgende boomen.
De heil'ge meinachts mysterien viert
Het woud in wondervol droomen.

Daar komen menschen! - o hoogste vorm
Die de aardsche natuur kan erlangen! -
Zij tieren en schreeuwen uit schorre keel
En galmen vuile gezangen.

De schuwe nachtegaal zwijgt en vlucht
In 't duister der ritslende blaren
Ontwijdend stijgt in de reine lucht
De walm van slechte sigaren.

En de ernstige maan werpt haar mystisch licht
Van zilverwazige kimmen,
Op een mislijke bende, met purper gezicht
Dat pret en jenever doet glimmen.

O menschenras, had ik het recht
U als vreemd gedierte te schuwen,
Der lente te zweren: Ik ken hen niet! -
Helaas! - ik ben een der uwen!

Hoeveel nader is mij de nachtegaal niet,
Het woud en de boomen en bloemen;
Doch U moet ik zoeken als naaste bloed
Ja met liefde, met liefde U noemen!

O Gij! die naar uw evenbeeld schiep
Ook die weerzinwekkende dwazen, -
Ach! hadt Gij maar liever mijn arme ziel
In een ander model geblazen.

1880.

XXVI***Zomernacht-wind***

Zomernachtwind suist geheimvol
 door het schuiflend, fluistrend duinhelm.
 Als in vreedzame berusting
 gromt de doffe stem der branding.

en de maan - de peinzens-bleeke,
 zend haar licht in zilvren neevlen
 door de zoele vochte dampkring -
 zwijgend liggen veld en duinen. -

't Gissend oog ziet wondre vormen
 in het nachtomsluierd landschap.
 Flonkrend als een blauwe dolkspits
 glanst het dak van de oude toren.

Zacht, den ademtocht bedwingend,
 ga ik tusssen wilgen-struiken
 die hun loover, als verzilverd,
 roerloos in het maanlicht heffen.

Als in stille lust verzonken
 staren bloemen, staren struiken
 opwaarts naar de kalme maanschijf
 die daar vriendlijk, ernstig voortglijdt

Krekels sjirpen, sjirpen rustloos
 in het gras der kerkhofwallen.
 Nachtelijke geuren drinkend
 zwelt mijn borst in zoete weelde.

Zie! een lucht-steen onder 't vallen
schrijft zijn vlammend raadsel-teeken
Op het diepe zwart des hemels.
Langzaam zie 'k zijn baan verbleeken.

Millioenen hemel-oogen
tintelen de mijne tegen
millioenen vuur'ge vonken,
elke vuur'ge vonk een zonne...

Pijnlijk boren in mijn ziele
hunner bliken gouden pijlen
Vluchtig wijkt mijn stille weelde
voor een eindelooze weemoed.

XXVII***De Geest des Lichts***

The tree of knowledge is not that of life
BYRON. Manfred.

Laatst zat ik eenzaam in den stillen nacht,
En las in boeken wat de menschegeest
Van 't groote levensraadsel had ontward.
Daar trof mijn oog een licht, een fellen glans
Verving het duister, 't licht der maan was 't niet,
De gloed ontstraalde aan 't glinsterend beeld eens mans,
Verheven schoon en rustig stond het daar,
De goddelijke glimlach om den mond,
Een heldre schijn omlijstte als een aureool
De gouden golven zijner lokkenpracht.

Hij sprak en wees op 't boek waarin ik las:
'Wees onbevreesd! ik breng geen schrik of angst,
Licht is mijn rijk, en zegen spelt mijn komt!
Doch hem slechts, die met onverdeelde wijding
Mij mint, - mij dient, met gansch zijn ziel en wezen.
Ik ben naijvrig, - en wie eens den blik
Naar 't ondoorgrondlijk duister heeft gewend,
Moet voor altoos den glans mijns aanschijns derven.
Ik ben het die uw sterfelijk geslacht,
Door eeuwen heen den korten levensdroom
Verhelderd en den levenskamp verlicht heeft.
Ik ben het, dien 't gemarteld menschenhart
Aanbad in smachtend smeeken, - als de zon,
Als 't eeuwig licht, dat door een vuur'gen kus
Al 't levende te voorschijn riep uit de aard;
Als Balder bloembekranste lentegod,
Die 't somber Noord deed groenen in verjonging,
De blijde bode der onsterfelijkheid;

Als Phoebus Apolloon, verheven leider
 Der muzenrei, in statig golvend kleed,
 Geweldig vorst van schoonheid, licht en kunst! -
 En immer was ik uitkomst, toevlucht, redder,
 Vertrouster van de duizende geplaagden,
 Die hijgen onder 't folterend bestaan,
 En 't aanzicht in mijn blinkend kleed verbergend
 Den killen aâm der werk'lijkheid ontweken.
 Zacht sloot mijn hand hunne oogen, moegeweend
 En deed door blankgewiekte droomen ras
 Des denkens wee van 't worstlend wezen heffen.

Vraag nader niet. Men gaf mij duizend namen,
 Doch blijft mijn wezen eeuwig ongenoemd,
 Door elk gevoeld, door niemand ooit omschreven,
 Want wie mij wil verstaan, zal mij verliezen!

't Zijn weinigen, die mij, als gij, aanschouwen,
 Tot wijdend teeken van mijn liefde en gunst.
 Wat wendt gij, arme! dan het dolend oog
 Moedwillig af, - en zoekt de duistre diepten
 Die niemand ongestraft te ontsluiten tracht,
 Of zonder dood'lijk duiz'len peilen kan!
 Weersta dien woesten hartstocht van 't weten!
 Ontruk u tijdig aan dat gretig vuur,
 Dat u met tooverglanzen tot zich trekt
 En - als zoovelen! - u verteren zal.
 Keer tot mij weer! Ben ik u niet genoeg?
 Wat weelde kan mijn heerlijkheid gelijken,
 Waar 'k mijner heem'len gouden poort ontsluit?
 Wat hooger heil begeert nog uwe ziel,
 Als door mijn zoelen adem voortgestuwd,
 De deining der vergetelheid haar wiegt,
 En mijm'rend voert naar 't lichte wonderland,
 Dat in de blauwe verte blinkend wenkt?
 Hoe kunnen gindsche letters, doodsch en donker,
 De stralen van mijn aangezicht vervangen,
 Die zij in sombre nijd verduis'tren? - Wee u!

Zoo gij hun afgemeten reien volgt,
 Die als het noodlot ijszig onafwendbaar,
 U zullen drukken met hun looden last.
 En wee u! zoo mijn vreugde spellend lied
 U niet meer treft, - maar slechts hun doffe stem,
 Die, koud en ernstig, droeve mare kondigt.
 Dan zult ge weten, naar uw dwazen wensch,
 Dan zult ge weten, wie en hoe ge zijt
 Vergank'lijk dier, het brooze samenstel
 Door myriaden vijanden belaagd!
 Uw jammerlijke zwakheid zult ge weten
 En alle ellenden van uw nietig ras!

Waar andren in onwetendheid genieten
 Van hun bestaan en juichen in mijn licht,
 Dat zij in onomwolkte klaarheid zien,
 Daar volgt uw al te scherpziend oog, ontzet,
 Van zwarte spookgestalten 't grimmig dreigen,
 Dat u geen rein genot of ruste gunt.
 Bij 't woeligst feest, bij 't zonnigste geluk
 Ziet gij opeens een kille, dorre klauw,
 Zich strekkend naar een dierbaar hoofd, - of wel,
 - En klamme huivring voelt ge, - naar u zelven.

O! eenmaal zult ge bitter weenend wenschen,
 Dat nooit uw hand den sluier had verscheurd,
 Die 't al verborg, waarvoor ge thans terugdeinst!
 Dan zult ge schreien om mijn licht gelaat
 En 't rozig droomland, dat uw weetbegeerte,
 Voor goed in vage neev'len deed vervliegen.
 Gij zult den dollen kennisdorst vervloeken,
 Die 't heiligste in uw binnenst heeft ontwijd,
 De schoonste bloemen u deed ondergraven
 En u voor glanzend goud verrotting gaf.
 Wend arme! 't dolend oog niet van mij af!
 Keer aan mijn boezem weer! - nog is het tijd, -
 Eer gij mijn beeld voor immer ziet verbleeken!' -

De lichtgod sprak - en wenkte - en was geweken.
Zwaar zinkt mijn hoofd op 't openliggend boek.
De kloknaald zachtkens tikt: 'Te laat! - te laat!' -
Eentonig voort.

In gindschen, duistren hoek
't Bestoft geraamte stil te lachen staat.

Amsterdam, 15 October 1883.

XXVIII***Winfried*****Dramatisch gedicht***KOOR DER UREN.*

Der menschen is een vreemd bestaan Wij zingen vóór - zij hooren 't aan, zij houden maat met tred en lied doch waar zij gaan - zij weten 't niet. Een toortsnacht is 't - vol vreemd gerucht al nacht rondom, al zwart de lucht en zingend trekt de breede stoet uit duister - duister tegemoet. Wel schijnt der toortsen magisch licht op aangezicht aan aangezicht Doch van de leege nacht rondom keert er geen licht geen klank weerom.

Eerste tafereel.*AAN STRAND, VALLENDE AVOND. STILLE ZEE****WINFRIED****(alleen).*

Wat ben ik dwaas geweest, mijn leven lang.
 Hoe heb ik mij zoo moe gemaakt, - zoo moe!
 dat er geen rust schijnt, lang en diep en donker
 en stil genoeg. - Zal ik mijn loome leden,
 mijn ziel die weent van moeheid als ik denk
 nu rustig strekken in den kalmen dood?
 Ik heb nu licht genoeg gezien - waarom

zou ik nog meer verlangen van dat spel
dat altoos wisselt in dezelfde gangen? -
Ik wil nu duisternis aldoor, aldoor!

Ik schaam mij voor mijn dwaasheid - heb ik niet
met hoogen ernst dat dolle spel gespeeld,
jaren aaneen - als een hebzuchtig speler,
met glanzig oog en sidderende handen,
hijgend van drift?... en zie mij, arme, nu!
ik sta alleen
aan 't wijde strand - onder de groote lucht,
onder de groote hartstochtlooze wolken
als een die zich alleen vindt, na een droom
waarin hij streed en schreeuwde tegen schimmen.
Nu wil ik 't aangezicht wel graag verschuilen
voor 't zachte lachen van de wijze zon
en 't spottend golfgeruisch der eeuw'ge zee.

O zee en zon! die groot en eeuwig zijt -
ik ben niet zóó, als mijn onnoozel doen
Ik heb geen menschen lief - ik doe niet mee
in 't poppenspel dier kleine dingen - O!
Geloof mij, zee! - ik heb geen menschen lief!
't is niet hun lijden dat mij lijden doet
't is niet hun smart waarom ik ween, - 't is niet
hun liefde die ik wil, - en hunne tranen
roeren mij niet.

Vergeef mij en gedoog
mij in uw heilig midden, - lucht en aarde!
Nu ben ik niet onwetend meer als eens,
Nu zal ik niet meer strijden tegen 't leed
of weenen over 't onrecht onder menschen -
Want zie! ik weet - en voor den wetende
is er geen hartstocht en geen liefde grooter
dan Wijsheid die niet liefheeft en niet haat.

Nu durf ik staren in het licht der zon
Zij raakt de zee - en uit een bron van vuur

wellen de golven op, als stroomend goud -
 in ruischende onrust - nader - naderbij.
 Hoor! - wat zij dragen van de verre kim
 en neer doen vallen op het suizend strand,
 zachte gezangen - als een licht last.

STEMMEN UIT ZEE.

Wij komen, wij komen - in golvende maat,
 in eindloos reikende reien.
 In het gouden gewaad dat de zongod ons laat
 bij het scheien.

Wij rijzen wij dalen - veel eeuwen lang
 door de wiss'ling van dagen en jaren
 en wij zingen een zang bij den dreunenden gang
 onzer scharen.

WINFRIED.

De groote stem der zee klinkt wondernacht
 Rust is er in zijn onrust - en de kleine
 gekruifde golfjes met den blanken kroon
 van bevend schuim - rollen zoo zachtken aan
 breken zoo stil op 't strand - en glijden dan
 met vlijend suizen over 't vlakke zand -

STEMMEN UIT ZEE.

Wij loven, wij loven de zonne veel,
 want zij heeft het eindeloos leven
 en de aarde geheel tot een erfelijk deel
 ons gegeven.

Wij houden de randen der landen vast
 in ketenen wit-hermelijnen,
 maar het water dat wast, zal het land en zijn last
 doen verdwijnen. -

Wij waken, wij waken in woelende wacht
 om de rotsen, de bergen en boomen -
 Wee! over hun pracht, in den stormenden nacht,
 als wij komen!

WINFRIED.

Ik hoor uw dreigen wel - machtige zee,
 Ik hoor 't verraad wel in uw stem, en zie
 uw judas-kus wel op het slapend strand.
 Is dan die nacht nog ver? - machtige zee!
 Gij kleine golfjes - sluipend onder 't kleed
 van blinkend goud - gij die het wachtwoord weet!
 Fluister het zacht - is dan die nacht nog ver?
 Als gij zult komen in het donker-vale
 wijd-wapperende kleed des storms - van verre
 Oprijzend als een hooge, zwarte muur
 Om neer te ploffen op den grooten buit -
 als alle grond zal brokk'len en verzinken
 Onder uw slaand geweld - als gij zult klotsen
 tot over 't hoogst der sidderende landen,
 brullend van vreugd in schuimenden triomf
 Als over 't wereld-vlak geen stem zal zijn
 als 't donderende zege-lied der zee -
 Dat zal een schoone nacht zijn, groote zee!

En waarop wacht gij? - Zijt ge dan niet sterk
 en groot genoeg - moet eerst het zieke land
 nog zieker worden aan zijn duizend kwalen?
 Moeten de wolken en de winden helpen
 en 't vocht dat slijpt en sijpelt en u dan
 heimelijk brengen komt wat het geroofd heeft?
 Ach! groenend land! Ach! fiere, vaste bergen,
 Beschrei het kleed waar gij zoo blij mee pronkt.
 Verraad is in de donkerheid der bosschen!
 Verraad onder 't blinkend vlak der vloedden,
 en al het schoon bedrijf der groote volken
 zijn zweren en verrotting op uw lijf.

En aldoor krielt en woelt het menschenvolk
 vlijtig dooréén - als viel er wonderveel
 te winnen met hun rusteloos gedoe -
 doch bij het vroolijk spel der kleine muizen
 wacht stil de groote, grijze kat en spint....

Hoor! hoor! het zingen - hoor het verre ruischen
 der golven - die al gaan - al gaan - al gaan -
 en deinend zweeft er door de stem van 't Lot
 dat trapt het wiel en spint den eeuw'gen draad
 en droomend neuriet onzen ondergang....

Wee mij! dat ik het hoor! - en nu eerst hoor!
 Als had een goed en dierbaar vriend, die eens
 veel met mij sprak, woorden van ernst en wijsheid,
 mij nu gevonden in een roes van wijn,
 luid pratend dwaze taal, lachend en tierend
 en zotte tranen schreiend - zoo dat hij
 glimlachend afliet en dan van mij ging
 Zoo voel ik schaamte nu -

O goede Dood!

die rustig zweeft over 't wijde water
 en met den golfslag de seconden telt
 die leiden tot dien nacht - zie mij nu aan -
 zie mij nu, dat ik wijs ben en ontwaakt
 Zoo kies mij vóór die allen, Dood, en kom
 mijn groote schande van bij weg te doen!! -

EEN STEM.

Winfried!

WINFRIED.

Een stem? - Wijdgalmend, vaag en ver,
 Een zachte windvlaag van gezongen klank.
 Een wolken-echo van mijn naam! - mijn naam?
 Wie roept mij? - ga ik sterven?

STEM.

Winfried!

WINFRIED.

Dat is de stem des duistren boden niet.
 Het streng geluid dat oproept en niet vraagt
 Dit klinkt als klagen, als luid dreigend klagen,
 waarschuwend klagen, van een angstig herder
 zoekend naar 't roekloos weggeloopt lam.
 Ik kan wel denken wie die herder is.
 Ik zie daar vóór mij, ver in 't mistig midden
 een menschen-vorm, die komt en grooter wordt
 Het is mijn Meester, dien ik heb verlaten
 Ach! hoor zijn stem! Laat ik nu zeer sterk zijn,
 Want al der menschen leed is in 't geluid
 en al de liefde van een vrouwe-lach.

JEZUS.

Winfried! mijn dolend lam! waarheen? waarheen?

WINFRIED.

Jezus! mijn goede Meester! laat mij gaan.
 Ik deug niet voor mijn taak. Ik zie te veel
 Kies blinden voor uw werk - en vraag mij niet
 te bouwen aan uw mooie huis van ijs
 popjes van sneeuw te kneden glad en fraai
 recht aardig, of zij leven - want ik zie
 het machtig stijgen van een felle zon.

JEZUS.

Laster niet, kind! - dat ijs is vast kristal.
 Gij spreekt van dingen die te boven gaan
 menschen-begrip - en meet met eigen maat
 wat ganschlijk anders is en niet te meten
 door u noch uw's gelijke. -

WINFRIED.

Nu - 't is wel.
 Toch zie ik zóó en kan niet anders zien.
 Ik moet zijn wie ik ben en 't is mijn wil.
 Ik heb geen zin in langer goed te zijn.
 Barmhartigheid en liefde zijn m'een walg
 maken mij wee; 'k ben ziek van menschenmin
 als van veel zoetigheid. - Toe! laat mij gaan!
 'k Geloof nu dat de dood mij 't best zal zijn.
 Ik vind de zee zoo groot, zoo groot, ik kan
 niet langer leven als een klein, teer mensch.
 En dan die duizend andren om mij heen
 met hun gehechtheidjes en liefdetjes
 Die kriebelen en kleven op mijn lijf,
 als ongedierte! Ja, ik wou wel graag
 dat ik hen allen meedroeg op mijn lijf,
 nu ik ga sterven in mijn groote zee.

JEZUS.

Er zijn er wel die vloeken uit veel vroomheid,
 er zijn er wel die haten uit veel liefde,
 Verdwaasde ziel! gij weet niet wat gij zijt.
 Gij kunt niet willen niet-zijn of niet-goed-zijn,
 gij moet.

WINFRIED.

Wacht een minuut en zeg dat weer.
 Zou vader dood mij sluiten 't gastvrij huis?
 Zou ik die zee misloopen? Zeker strekt
 de horizon zijn armen wijd genoeg.
 Mij dunkt ik vind den weg wel. En mijn grootte
 viel mij recht mee, kwam ik aan de overzij
 Als mij dat lukt, dan goed! dan wil ik leven.

JEZUS.

De dood is vriendlijk en de zee heel breed -
 doch in uw oogen is het licht nog niet

te vinden beide. Uw voeten missen kracht
 den korten breeden weg tot hem te gaan
 Sla niet de prikkel met de verzenen -
 Rijt niet de wonde op, die te langzaam heelt
 Breek niet het speeltuig dat ge maken wildet
 maar niet vermocht te maken naar uw wil.

WINFRIED.

Ik vat U niet. Wil ik niet sterven?

JEZUS.

Neen!

Heel weinig weet ge van uw eigen wil -
 geheel uw wezen wil, en daarvan reikt
 maar een klein deel in 't licht van uw begrip
 Waant gij niet meer te zijn dan gij nu voelt?
 Luister mijn jongen! want ik zeg U dit:
 Uw smart is liefde, die geen werk
 heerlijk en groot genoeg vond voor haar kracht.

WINFRIED.

Jezus! mijn lieve Meester! help mij dan!
 Gij kent mijn ziel zoo goed - ach! help mij dan.
 Zeg mij nu meer, - hoe kan ik daden doen
 die mijner liefde hoogen tempel vullen
 met wierook-wolken, luchters en gezang,
 met kleurig licht met bloemen en gebeden
 Want ik ben bang in een zoo groot gebouw
 waar het zoo leeg en stil is. Weinig zijn
 mijn werken en mijn liefde hongert zeer,
 en kan niet leven van die schaam'le kruimpjes:
 een bloem gedrenkt - een vogeltje bevrijd -
 een kreupel kind gedragen - hier en daar
 wat geld voor armoe en wat vriendelijkheid
 voor zulken die men uitlacht of beschimpt -
 Ik heb dit met een droeven lach gedaan,
 Als een, die weet dat hij toch sterven moet,

Nog medicijn neemt. - Ach! is dit nu al?
 In hoogen moed ben ik U eens gevolgd
 Een zwaren strijd, met een groot helden-zwaard.
 Maar in een vreedzaam tuintje zit ik nu
 en kan mij nauwlijks roeren, en ik lach
 als ik mij in mijn wapenrusting zie
 en bloempjes snij met mijn groot helden-zwaard.
 Ik had U lief, mijn Jezus en heel veel
 heb ik gegeven om U lief te zijn.
 Doch ik had anders van dat heil gedacht.
 Dit is het niet! - neen! neen! dit is het niet!

JEZUS.

O kind! waar zijn uw tranen van dien dag
 toen 't leed der wereld oprees voor uw oog
 zeer groot en vreeslijk droevig om te zien?
 Hebt gij dat jammervolle spook al dood -
 geslagen en in 't eeuwig graf gelegd?
 Wat peinst ge dan en klaagt en weet niet wat?

WINFRIED.

Ja! ja! - het was een vuil en leelijk beest,
 en heeft mij zeer verschrokken en doen schreien.
 Maar nu....

JEZUS.

Maar nu? Is nu de wereld licht
 van zondeloze blijdschap? - wandlen nu
 slechts schoone menschen-kindren, hand in hand,
 in vrede en wijsheid over 't zonnig veld?
 en zien de bloemen aan en zijn verheugd?
 Is 't nu al goed? en naar uw liefst verlangen?

WINFRIED.

Ik weet niet - goede Meester! - stil -
 Zoo even was 't mij toch of alles goed was,

heel goed - zooals het is - omdat 't zoo is.
 Toen leek mij 't leelijk beest zoo leelijk niet -
 heel dwaas er om te huilen, nog veel dwazer
 er mee te willen vechten. Vast heeft dat
 het groote water mij gezeid - zee! zee!
 Zeg het nog eens - hoe was het ook? - het klonk
 zoo mooi - zoo mooi -

De golven spreken niet
 dan zachtkens met elkander en den wind
 Voor mij is 't ledig ruischen - ach! de zee
 kent mij niet meer, - laat mij verlaten staan -

JEZUS.

Zoo wil een vorst den kleinen man niet kennen
 die zich beroept op hun gemeenzaamheid.
 Meent Winfried dat zoo trotsche koningen:
 Lucht, aarde en zee, zich storen aan den mensch
 die hen als goede vrienden toespreekt en verzoekt
 Wat mee te praten in hun raad. - Daar zijn
 dingen der menschen, Winfried, en daar zijn
 dingen des Hemels. Wee hen! die de laatsten
 begrijpen wil, en de eersten nauwlijks kent.

WINFRIED.

Weet ik dan niet wat zon en starren zijn?
 Hoe groot de zee is en hoe oud deze aard?
 Kan ik dan denken dat het heel wat is
 dat leven hier? - Zou ik mij wat verbeelden
 omdat ik meedoe aan het stille gisten
 van 't kogeltje, dat wentelt om zijn spil
 en rondom zoch de huid warmt in de zon?
 Ach! Jezus! Jezus! die mijn meester waart,
 gij die zoo ernstig zijt, kunt gij dien glimlach
 verdragen op 't gelaat van wie U dienen!
 Want waar gij gaat met statig, kalmen gang,
 en in de golving van 't zwaar geplooide
 breed uitgedragen priesterkleed - ei zie!
 daar lachen zachtjes reuzige gezichten

dicht om U heen - Gij ziet ze niet - maar ik,
ik zie hoe zee en zon en alle sterren
lachen in 't groot gelaat van aarde en hemel.
O lieve Meester! er is droefenis
dan in mijn hart, veel droefenis om U
die toch zoo goed zijt, en den hoon niet merkt.

Gij waart gelukkig in Kapharnaum -
Gij stond er midden onder 't blauw gewelf,
een God gelijk, in 't witte kleed alleen -
en onder uwe voeten was het meer -
en alle visschen van het vischrijk meer
en gansch de schare, die daar luistrend zat
en 't blauwe water en 't ros porfier
der oever-rotsen rond U - alles, alles
de lichte zon en al het licht des Hemels
het was voor U, bestemd voor U, voor U
rees er de morgen, daalde d'avond en
kwamen des nachts de stille sterren staan.

Gij waart gelukkig, sprekend op dien berg,
in lichten schemer van olijven schauw
U was de bodem, die gedwee U droeg,
U was des Hemels wijdte en dan bezat
Gij boven aard en Hemel nog een God
een eigen God, een goed, almachtig vader
die U beminde gansch bijzonderlijk.
Maar ik! - wee mij! waar is zulk heil voor mij?
Ik moet het weten met mijn arm verstand,
ik moet het voelen met mijn arme hart,
dit is zoo dwaas, als zou een kleine vloot
die op de huid zit van een naakten slaaf
zeggen: voort slaaf! en draag mij, want gij zijt
om mij gemaakt door mijnen grooten God,
mijn goeden Vader, die U zwoegen laat
dat ik recht warm worde op uw warme huid
daar Hij goed is voor mij, zijn lieve kind!

U was de wereld een zeer schoon paleis
 en gij daarin het eerzaam koningskind
 warend door groote zalen, waar de hand
 van fluisterende lakeien, stil, eerbiedig
 naar 't kort bevel des Meesters, op uw weg
 zachte tapijten spreidde - en 't schemerend licht
 van vele lampen en den haardvuur-gloed
 U wachtte altijd, waar gij al peinzend kwaamt.
 En gij, U niet verwondrend, hebt de liefde
 in warmte en licht gevoeld, en uwen Vader
 zacht voor Zijn Liefde en grooten zorg gedankt.
 Neen! neen! dat is een droom! een droom! een droom!
 't Is met die lieve huislijkheid gedaan
 kil is de wereld, liefdeloos de lucht.
 Dood zweeft de maan, een steenen starre bal
 door leege nachten, - ijzig, droog en stil
 vliegt 't vreeslijk zonlicht hopeloos daarheen,
 door onverwarmbare eeuwigheden heen.
 De verre sterren vlammen, wreed en koud,
 eenzaam verspreid in brandend, koude nacht.
 Wat zou dat schrikk'lijk volk van vuur en steen
 in hun geweldig wentelen verdiept
 weten van 't arm gediert, dat op één hunner
 meedoet door 't ruim den eeuwig, stillen tocht.

Ik heb de woorden van den nacht gehoord,
 zóó zeggen zij: 'Er is een vrouw en draagt
 hoog op een lamp met een zeer kleine vlam.'
 Al wat een mensch die uitstaart in den nacht,
 grensloos heelal noemt is die kleine vlam
 en de seconde dat die vlam niet beeft
 dat is der menschen eenige eeuwigheid.
 't Zwartvaal gerucht dier woorden deed in mij
 't opbloeiend leed verdorren in mijn hart -
 Kan, Meester! wie dit eenmaal heeft verstaan
 nog tranen schreien of in weemoed zijn?
 of uit het bang gewirwar der gedachten
 nogmaals de handen heffen tot een daad?

JEZUS.

O zoon der vrees! kind van kleinmoedigheid
 Zal het mij rouwen dat ik U geleid heb
 uit duistre dalen naar der bergen top?
 en U de wijdheid van uw ziel doen zien
 der eeuwen afgronden, der Heemlen diep
 den schemergloor van Gods geweldig licht?
 Hoe zult gij, die reeds siddert en versaagt
 het dagen dragen van Zijn stralend oog
 het rijzen lijden van Gods vollen dag?
 Gestegen uit een eng en duister dal
 wilt gij terug, door 't helle ruim vervaard,
 naar 't veilig thuis van uw onwetendheid,
 Vertwijflend schreit ge, dat de lucht zoo hoog
 zoo wijd de hemel is - en roept en klaagt
 'Nu zien mijn oogen alles - maar God niet!'

Klein mensch, vrees niet! want waarlijk zeg ik U,
 Vrees is der menschen vreeselijkste kwaad
 Wie vreest zal zeker in zijn vrees vergaan.

Waant gij, geschaap'ne, die voor de eerste maal
 uw blikken uitslaat in wat wijder dag.
 dan 't lieve lamplicht in uw vaders huis,
 waant gij, klein kind, die nu wat hooger reikt
 dan bij de knieën uwer moeder - thans
 dat gij het eind der wereld hebt gezien?
 Voorwaar! Gods liefde raakt de liefde niet
 van vader of van moeder en zij wacht
 geen vergelijken met uw aardisch bestaan -
 O mensch die God zoekt met uw arm verstand
 Weet gij dan niet - o zegen dat ge 't weet! -
 dat God verstaan niet is dan God zelf zijn?
 Zoo laat dit weten groeien in uw hart:
 geen mensch kan meer zien dan zijn kleine zelf
 Hij kent van God wat van God in hem is.
 En niet zal hij genaken tot zijn God
 dan door 't begeeren, met gestagen groei

naar wijder wijdheid en naar lichter licht.
 Wee! wie bij 't stijgen in een reiner dag
 beeft voor de schrikbre grootheid zijner ziel
 Want niet kan hij genaken tot zijn God.

Kind mijner ziel! mijns Harten voedsterling!
 Wel is mijn hart voor u van deernis vol,
 nog zal 'k u niet begeven met gebeden
 met zegen mijner handen op uw hoofd -
 Hef dan, mijn kind, uw oogen tot mijn oogen
 dat gij de vastheid mijner liefde voelt
 dat ik dat vreezen wegdoe uit uw blik -
 Ik, voor wien licht is, wat u duister schijnt,
 Ik, wien heel klein lijkt wat uw ziel ontzet,
 Ik heb u lief - mijn hemelsch aureool
 Mijn glorie, die van God is, zal omgeven
 uw wereldsch hoofd, waar gij op aarde gaat
 Wandel mijn wegen en Ik zal doen zijn
 uw gang den gang eens vuur-sters, elken mensch
 tot een aanstaring en een lichtend schoon.

WINFRIED.

Blind is, o Heer! mijn ziel - het zwart der nacht
 is voor mijn voeten - rondom is het stil
 ik ken geen voor noch achter, waar ik sta
 in ledig grijpt mijn hand - niets ken ik, - niets -
 Gij roept mij, Heer! - ik kom! - waar is het licht?
 Hier ben ik - vat mijn handen - wien heb ik
 die ik gelooven zal vóór u, o Heer!

JEZUS.

Volg mij! - ik zal Gods heerlijkheid bewijzen
 door 't wonder, dat uw wereldsch werk zal zijn.

Tweede acte.

LATE AVOND, DUISTERE STRAAT EENER GROOTE STAD

WINFRIED

(alleen)

O stad! o lieve menschen! - weet ge 't al?
 Ik kom! - luistert gij, arme slapers, wel,
 achter die steenen wanden naar 't geluid
 van mijne voeten - wordt nu ook uw slaap
 plotseling zachter en geruster, als van 't kind
 dat slapend hoort hoe moeder binnenkomt.
 Al huizen - huizen - tot aan 't donkre dak
 Menschjes daarin - die liggen door elkaar
 als kleine scheepjes op het wereldvlak -

allen mijn kindren nu - ik ben gekomen
hen te vertroosten, als een moeder troost.

O vreemd beginnen, roekeloos verbond -
allen mijn kindren! allen me even lief -
Zal 'k in mijn teedre oogen kunnen dooven
de smart van schaamte en haat en ergernis?
Een vlam van haat heeft in mijn hart gebrand,
die al dat vruchtloos leven wou verteren
wel heel en al - en is nu nauwlijks dood
Of zie! ik kom - en kniel bij 't droevig leven
met zachten troost, met moederlijk gebaar
en met mijn mond, die smaadde, zal ik nu
teederlijk 's levens wonde lichaam kussen -

Christus! begeef mij niet! want het is zwaar
 wat gij wilt dat ik doe. Ik doe 't om U -
 omdat 'k niet beter weet - wijs me dan gauw
 hoe ik beginnen moet, eer ik vergeet
 dat schoon geloof in U - en menschen spot
 het goddelijk vertrouwen in mij breekt
 Zie! daar is 't eerste schepsel dat verschijnt
 in lichtkring van mijn nieuwe liefde - 't Is
 een vrouw - O God! - Maria Magdalena!

HEDWIG.

Zoo heet ik niet, 'k heet Hetty, gaat U mee?

WINFRIED.

Neen! neen! dat is niet goed gevraagd, kind! - Meegaan
 is voor mij zeer groot kwaad - want met mij zal
 de gansche menschheid gaan.

HEDWIG.

Wat praat U daar?
 U is niet nuchter, denk ik, of niet wijs
 'k vertrouw u niet

WINFRIED.

Doe dat toch wel - al had
 je nooit een man vertrouwd die 't waard was
 ik ben het waard.

HEDWIG.

Dat 's meer gezegd mijn heer!
 Wat wilt U van mij? - Zal ik met U gaan?

WINFRIED.

Met mij, ja! - kindlief, kom in 't licht
 doe eens die haren van je voorhoofd weg
 O dat zijn goede oogen!

HEDWIG.

Mooi, is 't niet?
en goed? Ja, als broodwinning zijn ze goed -

WINFRIED.

't Zijn goede oogen, heerlijk goede oogen

HEDWIG.

Als kinderoogen zijn ze goed geweest.

WINFRIED.

Goed als bruidsoogen, goed als moederoogen
konden ze zijn.

HEDWIG.

O wee! U is verkeerd
Zoekt U een vrouw? Die goedheid is verkeken,
verschreid, verlachen en verdronken - kom!
wees wijzer en ga mee!

WINFRIED.

Hoe heet je? Hetty?

HEDWIG.

Hedwig heb ik geheeten - dat's wat stroef
voor druk gebruik door mannenlippen - die
bedierven mooien naam en mooie oogen -
Maar Hedwig kan heel lief zijn - wees tevree
met wat er over bleef -

WINFRIED.

Is dat niet meer
dan wat verging? Arme oogen, die nu zien

zoo moe van 't bitter liefdoen - ziel zoo rijk
van lust en leed, jong hart zoo zwaar van zonde.

HEDWIG.

Wat weet gij van mijn zonden, vreemde man!
Als uw deugd lichter dan mijn zonden drukt
Wees dan heel blij -

WINFRIED.

Lief kind, ik zeg geen kwaad.
De last van donkre zonden, die neerbuigt
't geringe hart, kan schooner op doen groeien
zijn zusters - één woont in ons, één daarbuiten
beiden gelijk in strengheid en in liefde.

HEDWIG.

Wie zegt U dat ik schuld heb?

WINFRIED.

Is 't zoo niet?
Kom zeg dit nu niet om wat lieven schijn -
om mee te praten met mijn goedigheid -
uit vrees voor predikaties - uit gewoonte.
Weet kind! dat schuld uw schoonheid fraaiër kleedt
dan koele reinheid.

HEDWIG.

't Spijt mij voor mijn schoon -
Schuld heb ik niet - al zaagt ge 't nog zoo graag.
Maar daarom wacht ge nog geen reinheid - wel?
bij vrouwen van mijn soort. Dat's veel gevergd
van wie U aanspreekt, middernachts op straat.

WINFRIED.

Ik kan gelooven dat een vrouw als gij
 draagt door een breed zwart brandend vlammenmeer,
 haar klein hart hoog, en houdt het wit en koud.
 Ik kan gelooven dat er vrouwen zijn
 wier ziel blijft marmerkoel en lelie-wit
 in afgronden vol vuur! - geen wereldsch kwaad
 bederft een rein, sterk vrouwenhart - geen leed,
 geen zonde - die is grooter, zwaarder leed
 geen schuld, - die is het zwaarste leed van al,
 het zelf-gebaarde, zelf-gevoedde leed -
 een vrouw kan dat al ongebroken dragen
 en rein zijn in mijn oog.

HEDWIG.

Wel, ik moet zeggen
 nauw neemt U 't niet. - Ik zelf ben ook niet moeielijk
 maar zóó! neen zie! - wat U het zwaarste noemt
 dat draag ik niet - maar zonde, zonder schuld
 zwart, zwaar en gruwelijk - op mij neergegooid
 door andren, door de menschen of door God -
 'k Weet niet door wie - maar 'k weet waarachtig, man!
 dat ik ze draag - en griezelen van mezelf -
 Neen! 'k ben niet keurig - maar iets reins aan mij,
 aan *mij* te vinden - vuil verlopen schaap!
 Man! man! je liegt....

WINFRIED.

Zie, hoe het licht doorbreekt!
 Is 't vreemd! is 't bang, als eindelijk één gelooft
 in diepe waarheid, die je niet dorst denken?
 Toch is 't wel zoo - 'k heb niet te veel gezeid
 Ik heb niet lang gezocht - maar onder 't zwart
 blinkt al het mooie, blanke marmer door
 Die oogen zoeken angstig, is 't niet waar?
 Of 't heusch zoo zijn zal, - ja, mijn arme kind
 hecht ze aan mijne, deze weiflen niet

Vast staat in mij dat ongedacht geloof
 dat zal behouden wat al na verging
 Want daar vindt eensklaps 't stormgeslagen scheepje
 klaar licht, stil water, vasten ankergrond.

HEDWIG.

Ik vind U goed, man! - 'k Wou dat ik kon denken
 dat dit zoo heilig ernstig is als 't schijnt -
 Is 't zoo? - God! als 't zoo is, - wees dan niet boos
 om mijn getwijfel - ik moet twijfelen - zou u 't zelf
 daadlijk gelooven als opeens een engel
 met roze-vleugels en een stralen-krans
 kwam staan op straat, hier vóór U? - zulke dingen
 gebeuren niet, niet waar? - Wij droomen 't wel
 en zagen 't graag gebeuren, als 't maar kon.
 Maar wat mij nu gebeurt o wel gedroomd
 heb ik het, dikwijls, wakend en in slaap
 Maar zulke dingen kunnen niet gebeuren
 'k Weet het te goed. Het kan niet. Mannen zijn
 leuk, grof of grappig - ook wel goedig soms
 goedig, royaal met geld, goedig nieuwsgierig
 naar hoe 'k er toe gekomen ben en zoo -
 ook kussen die mij dan wel, als een broer
 zou kussen -

Ja, maar spreken zooals U
 daar sprak - dat doen ze niet, dat was een wonder
 en zooals ik nu spreek - denk eens! - op straat!
 Zoo tot een man - een vrouw als ik - Is 't niet
 te dwaas? - Het is een droom - ja, in mijn droom
 spreek ik wel zoo, ook binnen in mijn hoofd
 zijn soms in drank-gejoel en kroeglawaaï
 twee stemmetjes, zacht in gesprek - die spreken
 precies als wij nu - maar dat kan toch niet -
 dat kan toch niet op straat? - in ernst? o man!
 O lieve man! gezegend goede man!
 O zeg me dat het ernst is, dat het kan.
 Ik zal uw voeten kussen uw slavin
 zal ik trouw zijn - mijn hart heeft twee zachte armen
 twee witte reine zachte, sterke armen

Die zal het slaan om U - en niet loslaten
 Als U ze niet losmaakt - als U dan zegt
 dat al dit waar is, ernst is, - dat het kan!

WINFRIED.

Moet dit zoo zijn? - nu al? en nog zoo veel!
 dat wordt een zware tocht....

HEDWIG.

Stil maar, 't is uit! -
 Had 'k al die onzin niet gezegd - het spijt me
 ik doe zoo raar soms - mag ik nu maar heengaan?
 Goe-nacht!

WINFRIED.

Neen! hoor mij, kind! en blijf, 't was ernst -
 't was heilig ernstig - ja! zóó ernstig was 't
 dat ik haast vrees, dat je 't niet hebt verstaan.
 Hoor goed - 't is een wonderlijk geluid
 in vrouwe-ooren - maar ik vond zoo graag
 deezen gestemd naar zulk een vreemd muziek -
 Bedorven heeft de wreede wereld veel
 aan Hedwig - 't reine lijf, dat was tot dragen
 bestemd van 't leven, dat wil verder leven -
 Dat 's nu te niet en kan niet meer vergoed.
 Maar onaantastbaar brandt een pure vlam
 in 't ruw geschonden tempelhuis - die straalt
 nog klaarder uit dien bouwval dan veel lampen
 uit menig sterk en welbewaard paleis
 Nu is 't mij lief, dat 't schoone huis verviel
 rond 't licht, als 't schijnen kan zoo ver en klaar,
 zooals 't uit die twee, hooge vensters schijnt -
 boogvensters wijd in bleeken marmermuur.
 De donkre klimop hangt er droef omheen
 Te klaarder glans daarbinnen - dat rein licht
 begeer ik op mijn weg, waar 't licht moet zijn.
 Uit lijfs-ruïne red ik 't eeuwig schoon
 Dat licht zij mijn, heeft Hedwig 't wel verstaan?
 Dat licht alleen, - en niet 't vervallen huis.

HEDWIG.

U doet heel goed, dat U 't mij eerst zoo zegt
 Dat is voorzichtig - 't zou niet prettig zijn
 vereerd te worden met zoo fraai een gift
 als Hetty's arme lichaam. Is een man
 niet wijs toch? - O maar Hetty weet het wel
 wat geven is en hoe trots mannen zijn.
 'k Heb veel gegeven - al dat kostlijk goed
 waardoor een vrouw mag dulden dat zich buigt
 een man voor haar, die zich zijn mindre weet.
 Dat's weggegooid - maar één ding gaf ik niet
 Dat is zoo heilig dat ik 't niet durf noemen
 en 't moet heel rijk hem maken wien ik 't geef.
 De brave vrouwen, die 't erg meeloopt, denk ik,
 die geven 't met hun lichaam, al in eens.
 Zoo hoort het - dure wijn in fijn kristal -
 Maar 't kon zoo niet bij mij, 't kristal ging stuk
 Toen heb ik van den wijn bewaard - en dacht
 dien zal ik hem eens geven als 'k hem vind
 En hem die 'k zocht, Hem zou ik daaraan kennen
 dat hij mij vroeg, zooals nu is gebeurd
 'Hedwig, je hebt iets kostelijks en reins
 voor mij bewaard - geef dat - ik heb het noodig'
 Is 't zoo gebeurd? Heeft Hetty 't wel verstaan?
 Denk! - lijkt het U al weinig - mij is 't Al,
 ik heb niets meer dan dit, mijn laatste daad
 van goedzijn, lichte grootheid, laatst genot
 zal zijn dit geven, dat maar éénmaal kan.
 Heb ik niet goed gehoord? - weet U niet recht
 wat dit beteeknen moet? - in Godsnaam man!
 Heb dan geen meelij, spaar mijn trots zoo min
 als toen U 't onrein lichaam van U hield
 Vraag niet! neem niet - mijn gift moet even groot
 voor hem die neemt zijn als voor mij die gaf
 Neem niet uit meelij! - toon barmhartigheid
 door 't weigeren van wat niet veel kan zijn
 voor U die rijk is - maar mijn een'ge rijkdom
 het laatste goed van mijn berooide ziel.

WINFRIED.

Waar toe zou 't goed zijn, Hedwig, als wij twee
 in zelfvernedring bogen, elk voor d'ander
 De boomen groeien hooger d'een door d'ander -
 zoo gij en ik - Daar is geen goed op aard
 dat ik kan stellen boven 't geen een vrouw
 't heiligst noemt van zichzelf. Is iemand rijk
 wien dat nooit werd gegeven? Smeek mij niet
 als beedlares om wat barmhartigheid. -
 Geef mij in trots, als aan een trotsch vasal
 genadig geeft een hooge koningin.

HEDWIG.

O gij Gods-engel! die dat heeft gezegd!
 Dat zal 'k U recht vergoeden door mijn trouw.
 Kan zulk een woord, niet van een God verwacht
 van menschenlippen komen? O hoe blij
 zal ik U dienen - ben ik niet een vrouw
 die moet zich hechten, éénmaal voor altijd
 met al haar wezen aan een andre ziel
 Dit is dan 't eenigst van het heil der vrouwen
 wat ik zal kenne' - en gansch zal 'k het kennen
 Op één worp zet ik alles. Weet ge 't nu?
 Al waart ge een schijngod, al zou ik nu zien
 bedrog in U, en haat en spot en wreedheid
 't helpt nu niet meer - U hoor ik eens voor al.
 Neem mij en laat mij volgen al uw schreden
 of stoot mij weg en laat mij ver verlangen,
 wachtend tot ge weerkeert, nu kunt gij doen
 al wat ge wilt met Hetty, alleen niet
 haar hart vervreemden of terug doen nemen
 wat zij eens gaf. Goed wil ik zijn of slecht
 naar uwen wil, door leed, door schuld, door schande
 wil ik U volgen, dankbaar als ik 't mag.

WINFRIED.

Stil, Hetty, vlug is 't woord, licht is 't besluit
 maar zwaar en traag de trein van lange dagen

daar achteraan. Ik ben een vreemde man
die 't zoet kon hebben, maar het bittere kiest
't zal moeilijk toegaan op mijn weg.

HEDWIG.

Goddank!
dat brengt volmaaktheid aan mijn enig heil -
mijn zaligheid is om mijn hart vol liefde
uit liefde te verbrijz'len, te verplettren
mijn liefde een hemelhooge kerk - en die
in liefde-vlammen weer te doen vergaan.

EINDE JEUGDVERZEN, BEGIN 2e JEUGD.

**Tweede jeugd-verzen
1909-1925**

XXIX***De Geest der Waarheid***

Zij stond op eenen heuvel en bezag
 het aardsche land dat bloeyend voor haar lag -
 't Was vroege morgen en een ligte damp
 strekte zich sluyerend op bosch en kamp
 De bergbeek ruischte, streevend naar het dal,
 en bij de wooningen ving ooveral
 ochtend-gerucht en waakzaam leeven aan.
 Nog blonk omhoog de droevig bleeke maan,
 een welkend bloemblad, een yl vlokje schuim
 wegsmeltend in het blyde blaauwe ruim.
 Het leek al schoon en goed. De dag begon
 en alles wachtte 't stijgen van de zon,
 Nu zag zij tintelen de myriaden
 van kleine heldre droppen aan de bladen
 van boom en heester en van 't lage gras.
 Die fonkelden in 't jonge licht en 't was
 als flitsten roode en blaauwe en geele vonken
 uit elke drop, die door het eerste lonken
 der zon verheerlijkt werd als diamant.
 'Zóó, dacht zij, splitst elk hart de witte brand
 van Vader's Liefde in veelerhande kleuren.'
 Dit dacht zij recht, want ieder aardsch gebeuren
 vertaalt een werkelijkheid uit gindsche sfeer
 van waar zij stamde en steeg tot de aarde neer.
 'Aanminnig Licht, dat nimmer is ontstaan',
 Zoo ving zij nu halfluid te spreken aan,
 'hoe kan daar droefheid zijn en zware vrees
 waar toch Uw zinbeeld telken morgen rees?
 Woonen hier weezens door Uw toorn verdoemd?
 Leeft hier een volk, dat niet Uw schoonheid roemt? -
 Hoe geurt, na 't ruischend onweer van den nacht,
 der boomen roze- en witte-bloesem-vracht,

de weide dampt, met eenen zwoelen aam,
 en ongetelde celletjes doen saam
 het heldergroene leven triomfeeren.
 De sierlijke vlugge voogels kwinkeleeren
 en strijken wel-voldaan hun veerkens glad.
 Het klein konijn vlucht schichtig van mijn pad
 verschrikt, maar weer onmiddellijk getroost,
 elk zorgt voor zich en voor het eigen kroost,
 en wat er lijdt en kampt en eindlijk sterft
 is blij te leeven tot het leeven derft.
 Zóó hebt Gij 't, Vader, immers toch gewild?
 Wie zijn het dan, wier dorst niet wordt gestild
 door lafenis van zulk een schoonen morgen?
 Wie acht voor 's Leevens droefenis en zorgen
 al deeze heerlijkheid te klein een prijs?
 En ziet van een genaakbaar Paradijs
 volschooner nog, hier de belofte niet?
 Zou menschenzang niet zijn als 't voegellied?
 Blij in verrukking, liefelijk in klacht?
 Waar is dat somber, wonderlijk geslacht
 waarvan de giftige vertwijflings-pijlen
 de woonstee aller zaligen door-ijlen
 en onrust brengen in de heemel-vree?
 Toen zag ze voor zich staan een ranke ree.
 Groot-oorig en met zacht-verwonderde oogen,
 zeer liefdevol heeft ze haar hand bewoogen
 met een gebaar van zeegen, oope' en mild,
 en zie! daar neeg het ooverschuuwe wild
 het ruige voorhoofd met een stil vertrouwen
 en liet den rossen nek geduldig krauwen,
 van schroom en weelde trillend oovermand,
 door die melk-blanke, schoon-bewoogen hand.
 'Eija!' zoo juichte 't heimelijk in haar ziel
 'dit is wel Vader's werk, dat het geviel
 zoo minlijk dier in zulk een stond te ontmoeten
 en mij bij de intree van het land te groeten
 waar mij beproeving vreemd en schrikbaar wacht.
 Mijn lieve dier! dat mij mijn liefde-kracht
 door niet te wijken voor mijn hand bewees -
 ik weet, voor alle menschen heb je vrees,

maar mij ontvlucht je niet. Zul je nu gaan
 met mij, mijn zware zeegenrijke baan?
 Heb je geloof in mij en mijn bescherming?
 En in des Vaders wijsheid en ontferming?
 Zij murmelde dit zacht het dier in de ooren
 Als 't kind, dat doet of alle dingen hooren
 wat het vertelt. Zij wist, de ree verstond
 het warm gepreevel van haar rooden mond
 waarin menschwoord, ook zonder menschegeest.
 werd als muziek, zelfs liefelijk voor 't beest.
 Wel mocht ik wenschen dat mijn eigen woord
 ging met haar staat'ge gratie in accoord
 toen zij aandachtig van den heuvel daalde
 terwijl het morgenlicht haar gansch omstraalde -
 De handen oopen, d'armen langs haar leest,
 digt achter haar triplend het ranke beest,
 dat af en toe van 't eikenloover vrat
 en van het gras, door dauw nog frisch en nat -
 Het pad werd breeder en de velden waren
 bedekt met suizelende kooren-aren,
 in 't dal vooruit blonk zilvr'en de rivier
 tusschen gelid van wilg en populier.
 Het water scheen met sterren scherp befonkeld
 en blanke abeelen, als in smart gekronkeld,
 kwamen van frisch gezwatel nooit tot rust.
 'Hier wil ik zijn', zoo sprak zij 'Welk een lust!
 te leeven in dit ruischen en dit stralen
 dat elken morgenstond zich wil herhalen,
 en dan te weeten dat die schoonheid strekt
 tot voedsel voor nieuw leeven, steeds gewekt
 door licht en zoelte. Nu verlang ik zeer
 den Mensch te zien, der aarde tijdelijk Heer,
 wiens vorm ik kreeg en wondere gestalte
 en in wiens jammervol bestaan en al te
 gespannen leeven ik berouw en wending
 te brengen heb, krachtens mijn heilige zending.'

Een kleine hoeve stond daar bij een kom
 waarin wat eenden ploeterden, rondom
 graasde jong vee in groene klaverwei,

een oud man toog naar 't werk, met zijn gerei,
 en op den dorpel stond een vrouw en zag
 hem uitgaan voor den langen arbeidsdag.
 Zij droeg een kind, digt aan haar hart geborgen,
 en in haar jong gelaat hadden veel zorgen
 plooyen gemaakt en eenen duistren blik.
 Dit zag zij, die van Hooger kwam, Een schrik
 deed haar verstijven, en de ree werd schichtig.
 Toen week zij met het schuuwe dier voorzichtig
 naar 't bosch terug - de handen op haar borst -
 en fluisterde, toen zij weer spreken dorst:
 'Als nu al 't menschenhart in mij zóó slaat
 en zich zoo moeyelijk bedwingen laat -
 hoe zal het zijn, als 'k erger nog aanschouw
 dan een oud man en een bedroefde vrouw?
 Vader, des menschen bouw schijnt mij te teer.
 Hoe kunt Gij willen dat ik mij verweer
 in deeze brooze en saamgestelde omhulling
 en breng Uw hooge wenschen tot vervulling?'

Ontmoedigd zonk zij op het zachte gras,
 maar een heel klein wit vlinderken kwam ras
 en stil-bedrijvig fladderen door 't Licht
 vlak voor haar blik, toen sprak ze: 'Sierlijk wicht!
 danst gij zoo blij en stil Uw levensdans?
 Handhaaft ge deezer wiekjens paerel-glans,
 uw wonderfijne en teedere structuur
 zoo dapper in vijandige natuur?
 Dan laat ik mij door U toch niet beschamen
 Wij hebben immers èenen Vader samen?'
 Zoo sprak ze en rees, instee van verder vlieden
 ging ze de moederlijke mensch bespieden.
 Die zat voor 't huis nu rustig op een bank,
 en voedde 't kind. Haar weezen, blond en blank,
 beteekende nu enkel weelde wonnig,
 en om haar was een aureool van zonnig
 goudlicht en groene schaduw. Innig teer
 zag zij op 't greetig zuigend kindjen neer,
 dat was haar schat, de liefde had gebrooken
 haar hardheid, en de starre blik geloooken.

Gespannen, en op 't jonge menschenwicht
 weetgierige aandacht liefdevol gericht,
 trad naderbij op vasten, ligten voet
 zij die van elders kwam, met deezen groet:
 ‘Ik wensch U zeegen, moeder van een mensch’
 Maar zij, tot wie was uitgegaan die wensch,
 zag op, onwillig en antwoordde niet.
 ‘Vergeef mij, vrouw, ik zie wel Uw verdriet,
 zoo sprak weer de eerste, ‘Maar ik zie ook stijgen
 daarbooven groote vreugd, wat blijft gij zwijgen?’
 ‘Wie ben je?’ sprak de jonge moeder toen
 ‘verwacht geen aalmoes hier. Wat kom je doen?’
 Het klonk afweerend als een ijzer-schild -
 Maar de eerste, dit niet achtend, zeide mild:
 ‘Ik kom in naam van Een, die U zóó mint,
 en 't menschgeslacht zoo liefdriek is gezind
 dat Hij zijn liefste schat heeft willen geeven
 tot redding van Uw ziel en eeuwig Leeven.’
 ‘k Heb van zoo Eenen nooit veel kunnen merken’
 was 't wederwoord, ‘wij moeten te hard werken,
 mijn oude vaer en ik, daar blijft geen tijd
 voor 't peinzen oover ziel en eeuwigheid,’
 Sprak de eerste weer: ‘is de arbeid zelf niet lust
 en zoete bron van nog veel zoeter rust -
 Maar wie daarbij op 't eeuw'ge niet en ziet
 kent ook de vreugd van rust en arbeid niet.’
 De moeder lachte, hard, met wrangen spot:
 ‘Jawel de rijken noemen 't werk genot,
 omdat ze kunnen luyer'n als ze moe zijn
 maar wie er minder makkelijk aan toe zijn
 vervloeken 't werk, dat alle vreugde rooft,
 en laat ons eeven arm en afgesloofd.’

Een wijle zagen beide elkander aan
 begeerig elkaars weezen te verstaan,
 Stil zoo als èèn die voor een raadsel staat
 en vraagt niet, door der vragen oovermaat.
 Maar eindelijk hief de boerenvrouw weer aan:
 ‘Wie ben je, mensch? Waar kom je toch van daan?’
 ‘k Hield je voor èène uit een zigeunerwagen

waar ze ook zoo wijde, losse kleeren dragen
 maar die zijn vuil - en wat jij draagt is rein.
 Ook zijn je handen veel te wit en fijn.
 Jij bent wel stellig 't werken niet gewend.
 Zoo spreekt er geen, die werk en armoe kent. -
 En wat beduidt dat dier, die tamme ree?
 Hoe loopt die zoo gewillig met je mee?
 Sprak de ander: 't goede dier vertrouwt me en weet
 veilig te zijn bij mij voor alle leed.'
 'Ik was wel rijk maar had geen schat zoo groot
 als die gij daar moogt koestren op Uw schoot.'
 Sprak toen de vrouw: 'Eer je zoo'n schat begeert
 zorg dat het aan wat anders niet mankeert,
 die schoonste schat geeft enkel zorg en spijt
 tenzij de kar op zilvren wielen rijdt.'

Met smartelijke verwondering vernam
 't bevreemdend nieuws, zij die van elders kwam,
 daar zij de vloek der aarde nog niet kende,
 en niet doorzag de menschelijke ellende.

'Maak mij dit duidelijk', vroeg ze, 'goede vrouw!
 Gij leeft hier in de lieflijkste landouw,
 waar zoete vrucht gedijt en schoone bloesem,
 gij voedt een teeder menschje' aan eigen boezem -
 Wat wenscht gij meer? Der dingen schoonheid treft
 U dieper naar gij meer U zelf beseft -
 en waar elk dier zich in zijn dag verblijdt
 hoe kunt gij, mensch, dan klage' in zorg en spijt?
 Ik hoor van hier 't beloovende gerucht
 van 't graan dat in de morgenkoelte zucht,
 Wat klaagt ge dan, dat 't U aan zilver schort?
 d'Aarde geeft brood en doet geen mensch te kort.'
 't Land is wel gul,' sprak de andere, 'en brengt voort,
 maar meest voor hem aan wien het land behoort -
 Die vordert zilvren cijns, schriel en inhalig,
 en zegt: 't staat in de Schrift: werken maakt zalig,
 Wel te verstaan! - dit wordt zóó uitgeleid:
 Voor ons het werk, voor hem de zaligheid.'
 Een vlucht'ge toornvlaag bloost in het gelaat

der Eedle, als ze 't bittre woord verstaat. -
 'Wie waagt het de Aerd zijn eigendom te noemen?
 en op 't bezit van land zich te beroemen?
 't Land hoort den Vader, en aan Hem alleen,
 die 't in Zijn goedheid gaf den mensch tot leen.'

Sprak weer de vrouw: 'Och arm! dan zorgt wel slecht
 de Vader voor handhaving van zijn recht -
 de grondbezitters stellen hier de wet
 en vange' ons armen allen in het net
 door hen gespannen oover heel onze aard.'

Toen vroeg de Hooge: 'leeft gij niet gepaard?
 Waar is uw man? Kan die zich niet verweeren?
 Het is niet recht dat godloozen regeeren
 en plicht is 't strijden teegen hun geweld.'
 'Helaas!' sprak de arme, 'mijn man is in 't veld,
 'waar hij voor Vaderland en Kooning vecht -
 en zooals 't heet, voor Vrijheid en voor Recht.'

'Voor Vaderland en Kooning, Recht en Vrijheid?
 Klaag dan niet, vrouw! Dan past U trots en blijheid.
 Dan kampt hij teegen hen die zich vermeeten
 des Vaders land hun eigendom te heeten,
 die van den werker vordem cijns in geld,
 tot eigen macht, gehandhaafd door geweld.
 Die strijd is heilig. Moet Uw man ook lijden
 dood of verwonding, hij blijft te benijden
 zijn heid staat vast, en 't eind is zeegepraal.'

De moeder schudde 't hoofd. 'Dit 's raadseltaal -
 Mijn man vecht teegen de bezitters niet -
 maar teegen vijanden van 't Rijksgebied.
 De kranten zeggen 't en wij moeten 't looven.'

't Rijk waar een rijke d'armen mag berooven'
 sprak de ander weer, 'en van hun grond en wooning
 zich eig'naar noemt, heeft geen rechtvaardig kooning
 en is het Rijk van Recht en Vrijheid niet
 waarvoor een edel held zijn bloed vergiet.'

Toen hief de moeder de oogen glanzend licht
 tot haar die sprak. ze drukte haar klein wicht
 vast aan haar borst en fluisterde heel zacht:
 'dit heb ik zelf ook menigmaal gedacht
 maar waagde 't niet te zeggen. Is dit waar?
 Liegen de kranten? en vermoorde' elkaar
 de mannen in een zinneloozen strijd?
 Brengt gij ons Waarheid? Zeg me wie gij zijt.
 Van waar ge komt - 'k Wil U zoo gaarn vertrouwen -
 Nooit sprak een stem zoo stellig onder vrouwen.'
 Toen zei de blank-gekleede: 'van heel ver
 en toch van vlak nabij U kom ik her -
 aan géne zij van 't kerkhof ligt mijn land,
 dat ik verliet als Vaders afgezant,
 om onder menschen als een mensch te leeven
 en U het allernoodigst goed te geeven
 dat U voor eeuwen reeds is toegezegd.
 Den Geest der Waarheid en den zin voor Recht.
 Wel hem die mij niet onverhoord laat gaan' -
 'Treed binnen dan! wees welkom en neem aan
 't schamel gerief dat wij U kunnen bieden.'
 Zoo sprak de moeder, 'wij zijn arme lieden'
 al 't manvolk is ten oorlog. Op den akker
 verteert onkruid den oogst, 't vee wordt al zwakker
 en magert zichtbaar door het schrale voer.
 Ik heb geen melk genoeg voor vaer en moer
 noch brood voor mij en 't kindjen dat ik voed -
 en dan nog pacht en schatting! 't levensbloed
 zuigt de oorlog, op het slagveld en hier thuis.' -

Ze traden in, en de Eedle nam het kruis
 der armen op en had de handen ree
 tot allen arbeid, alles deed ze mee,
 zwijgend en naarstig, met een sterke hulp.
 Zij hielp bij 't reinigen der kleine stulp,
 de vloeren en de ruiten en de kleeren,
 't moest alles reiniging te lang ontbeeren -
 daar zwak de huisvrouw was, door ooverwerk.
 Maar die ze als gast ontving was frisch en sterk,
 bedachtzaam, en door fijn opletten handig

bij 't onbekende zorgzaam en verstandig -
 alles rangschikkend met een heldren zin,
 daar ziel en lijf bij haar gestadig in
 innigen samenhang en eendracht bleeven,
 en zij dus zonder moeite meer kon geeven
 dan andren met veel grooter lichaamskracht.
 En bij al wat ze deed bleef zij bedacht
 op harmonie en schoonheid die ontbloede
 uit ieder werk waarmee ze zich bemoeide,
 van zelve, zooals huis en bongert pronken
 in ongezochte schoonheid, hen geschonken
 door 't zuiver hart van wie hen deed ontstaan.
 Zoo ving ook 't binnenhuis te prijken aan
 met kleur'ge stemming en een eigen mooi
 door 't welkom zonlicht en wat bloementooi.

In donkre, domp'ge slaapstee zuchte en kermde
 Grootmoeder, oud en ziek. Aanstonds ontfermde
 zich oover haar 't hart van de goede gast.
 Die knielde neer en vroeg of zij de last
 van ouderdom en krankheid mee mocht dragen
 en voo verligten Grootmoers laatste dagen.
 Maar de oude zag haar streng in 't oog, en sprak:
 'Verspil geen kracht aan dit onredbaar wrak.
 Ik ben aan 't eind van iedere verwachting -
 Breng hen die nog in de aanvang staan verzachting -
 Bid voor mijn kinders en ons arm geslacht -
 Toon daaraan U geloof en wondermacht'. -
 'Ik zal U toonen een verborgen Heil,'
 sprak de ander, 'een Verwachting zonder feil.
 Maar meent ge dan dat het Uw kinders steunt
 als gij in donkre slaapstee kermt en kreunt?'
 Toen heeft de zieke vrouw niet meer gesproken,
 maar een der dorre handen uitgestooken
 en sidderend getast naar 't jonge hoofd
 der Maagd en haar gezeegend en geloofd -
 en gansch den dag, tot de zonstralen schuin
 stonden op koorenveld en bloementuin,
 klonk uit haar mond geen jammerkreet noch klacht -
 Teegen den tijd dat Vader werd verwacht

deed zij zich in de leunstoel buiten dragen
 en wachtte hem, als in hun jonge dagen,
 onder de linde, voor de kleine kluis.
 Met tragen, zwaren stap kwam de oude thuis
 na al te lang gerekten arbeidstijd.
 Aan weerskant naast hem schreed en spijt,
 als donkre schimmen door het avond-goud.
 Maar toen hij zag de wooning welvertrouwd,
 kwam er verwondring op zijn hard gezicht
 die werd tot glimlach. Voor het vlakke licht
 met vuile hand beschaduwend zijn oogen -
 tuurde hij weiflend, of hij werd bedroogen
 door een lief schijnbeeld van herinnering -
 Maar 't was wel echt, en geen begoocheling.
 Hoofdschuddend hoorde hij, met schuuw ontzag,
 't relaas van deezen wondervollen dag,
 nauw durvend oogen naar het zeldzaam Weezen
 wiens troost en hulp zoo innig werd gepreezen,
 en naar het zachte dier dat onbekommerd
 te grazen liep op 't bleekveld, digt omlommerd.

Zij zaten toen een lange poos, en zweegen,
 terwijl het duister rondom kwam gesteege,
 en diepe stilte hun gemoed beving.
 Het was voor ieder van den kleinen kring,
 voor de afgesloofden en voor de afgeleefden,
 alsof zij naar een beeter waereld zweefden,
 waar 't Albestuur rechtvaardig zich betoont
 en bangen strijd door zaal'ge vrede loont.
 En toen daarbooven uit den diepen, donkren
 nachtheemel d'eerste sterren kwamen flonkren,
 verhief de stem zich van hun lieven gast -
 en stelde Gods oneind'ge goedheid vast
 als stond die door de gouden sterre-lonken
 onwrikbaar aan het firmament geklonken
 met zekerheid die elken twijfel tart,
 tot sterk houvast voor 't angstig menschenhart.
 Die waarheid is 't, waar alles mee begint,
 't geloof, dat alle droefheid ooverwint,
 dat geen bewijs, geen zichtbaar teeken vergt

't verstand bezielt en kennis in zich bergt,
 de oerbron van alle wijsheid, de verklaring
 van alle duistere en raadselige ervaring.
 Hierover sprak zij eerst, en deed verstaan
 't Besef dat d'Alziel, eindloos en volmaakt,
 Steeds als een liefdrijk Vader ons bewaakt.
 Soms klonk een schuchtre vraag die als een zucht
 kwam beeven door de stille zoomerlucht.
 Hoe dan dit leeven met zijn leed en strijd
 vereffend wordt tot schoone zaligheid
 en hoe bij zooveel onverdiende pijn
 de Almacht gerecht en liefdevol kan zijn?
 Dan zond zij woorden door den luuwen nacht
 die streelend zacht, maar met ontombre kracht
 de vrees verjoegen en het klein gepraat
 dat zeggen wil, wat zich niet zeggen laat.
 Want woorden zijn als werkingen geweldig,
 niet door bewijs, maar door ontroering geldig.
 Zoo hief zij de andren tot haar sfeer omhoog
 met spreuken die een bonte kleurenboog
 gelijk een brug van melodieën spanden
 tot aan den heemel, van uit aardsche landen.
 En allen die het hoorden, voelden rust
 en werden zich ontwijfelbaar bewust
 dat zij niet sterven zouden, maar ontvangen
 den prijs voor hun geduldig heil-verlangen

Toen sprak zij ook van Hem, wiens lieve Naam
 de droeven en ellendigen houdt saam,
 Jezus de Heer, acht niemand te gering
 om toe te treden tot zijn liefdekring,
 Hij, die al menschelijken smart doorstond,
 En zóó voor ons den weg ter redding vond,
 die eens, met hoogste heerlijkheid bekleed,
 toch weer zich bukte tot der menschen leed,
 om hen te wijzen hoe ze in smart en tranen
 den kortsten weg tot God zich kunnen baanen -
 'Mijn lieven' sprak ze, 'luister en versta!
 Hij is nu hier, bij ons, en slaat ons ga.
 Ik neem Hem waar, als gij het sterrelicht -

niet met mijn oogen maar met het gezicht
 van mijnen geest, dat U nog gansch ontgaat,
 zooals voor blinden er geen licht bestaat.
 En zon, noch maan, noch sterren voor de mol.
 Deelt mijn geloof, Heemel en aard zijn vol
 leevende weezens, die gij niet bemerkt
 en wier bestaan toch op het Uwe werkt.
 Al naar gij zelf het schoone wenscht en doet
 koomen U schoonder weezens tegemoet.
 Want ieder woord en iedere gedachte
 werkt voort in eeuwigheid, en is bij machte
 tot U te trekken hetzij goed of kwaad.
 Roept dan Uw Heiland, met gedachte en daad.
 Hij wacht op U, Hij staat met oopen armen,
 bereid in onuitputtelijk erbarmen.'

Toen zij dit zeide werd de nacht zeer stil
 ja, zelfs het immer rusteloos getril
 van 't espen-loover zweeg, en door het duister
 gleeed de rivier met een gedempt gefluister.

In dat moment van wonderbare Vreede
 vereende hen een woordelooze beede -
 elk bad voor de andren en vond zóó het wigt
 van eigen zorg en droefenis verligt.
 Als de vermoeiden sliepen, na wat keuvlen,
 rees er een blanke glans booven de heuvlen
 en langzaam kwam de weer herstelde maan
 in heldre kalmte booven 't huisje staan.
 Met haar wit licht verzilverend het dak.
 't Was of zij zeegening en wijding sprak
 oover het wonderwerk dat hier ontstond.
 De nachtelijke stemmetjes in 't rond
 de zachtkens gorgelende stroomgeruchten
 het ruischen der abeelen en het zuchten
 van 't graanveld, deinend als een zilverzee,
 't sprak al in heilige verwachting mee
 verbeidend in beniewdheid en ontzag
 't ontbloeyen van den nieuwen zonedag.

XXX***Drie vredes-sonnetten*****I****De Dauw des Doods**

Verdwaasden! die in blind uitzinnig streeven
al meer genot, meer lust en macht begeert,
die door god'looze weetensdorst gedreeven
't geheim der hel van Satan hebt geleerd!

Ziet ge niet hoe zich tot uzelfen keert
het doodlijk wapen in uw hand gegeven,
de helsche damp die niemand laat in leven
de dauw des Doods die plant en dier verteert?

De Booze triomfeert, nu is 't zijn dag!
Nu wil elk volk elk ander volk vernielen
en volgt des Duivels leiding en gezag.

In een hoogtij van haat vergaan de zielen
tot eind'lijk door verstikkend gas omwolkt,
heel 't waereldrijk verwoest is en ontvolkt.

XXXI***Drie vredes-sonnetten*****II****Eenige Redding**

Is dit wat d'eeuw'ge Liefde van ons vroeg?
Is dit het Schoon waarvan profeeten spraken,
't Godsrijk op aard waarnaar heel 't menschdom joeg?
Zullen wij zóó van d'aard een lusthof maken?

Doolden wij dwazen dan nog niet genoeg?
Zal dan dit werk des Duivels nimmer staken?
Zwoeren wij zóó den kwaden te verzaken?
Is 't hiervoor dat de Heer het kruishout droeg?

Wie door des Démons waap'nen wordt bestreed
Maak front en heffe 't kruis, maar wreek' zich niet.
Hier helpt geen kracht, maar wijding en gebeden,
en 't onvervaard geloof: dat God gebiedt -
Wee hen! die Satans helsche leer beleeden,
die ons tot moorden en vernielen ried!

XXXII***Drie vredes-sonnetten*****III****Aan de Christenen**

Houd op! Houd op! ziet toe dan wat ge doet!
 Door Satans snoode wetenschap bekoord,
 Zint gij op steeds verfoeyelijker moord
 en denkt de waereldmacht gevest op bloed.

Acht gij U door die duivels-kunst behoed?
 Meent gij dat Jezus uw gebed verhoort,
 terwijl gij zelf, met infernalen moed,
 uw eevennaast' in gift'ge dampen smoot?

O Christenvolk! waar is 't geloofsvertrouwen?
 Huivert gij niet? zijt gij al zóó verlaagd,
 dat gij den kwaden zelf ter hulpe vraagt
 tot massa-moord op kind'ren en op vrouwen?
 Waar bleef de fierheid uwer martelaren
 die door geen leeuwen te verschrikken waren?

Juli 1923.

XXXIII***Zes verminkte Sonnetten aan een verloren vriend*****I**

Warend door de stil donkere spelonken
van het verleeden, waar al drift verkoelt
heb ik mijn oude pijnen weer gevoeld
en de echo van mijn smart heeft nog weerklonken.
Daar werd het scherpe gif door mij gedronken
en angsten, door vergeetelheid omspoeld,
zijn al weer brandend in mij opgewoeld
en voor mijn staren langzaam weggezonden.

Hij noemde mij zijn vrind, zijn beste vrind,
en mijn jong hart, tot geeven al te ree,
dacht zich zooals het minde, zelf bemind,
tot het gewond werd met kwaadaardig wee.

XXXIV**II**

Ik zwerf op barre hoogten van verdriet
Daar zoekt mijn onbeschutte ziel het lijden
omdat zij wil in lichten sfeer verglijden
door niets bevreedigd wat haar d'aarde biedt.
Daar baten roem en eer en voorspoed niet,
en wie zich aan dat zuivre licht wil wijden
verlangt geen troost, geen bloesem van verblijden.
Hij's al bedacht op 't schrikkelijk wit verschiet.

Wie zal dan nog een menschenkind benijden
omdat hij eer en 's waerelds gunst geniet?
Welk vorst zoo machtig, dat hij kan bevrijden
mijn ziel en oopendoen het lichtgebied?

XXXV**III**

Des Dichters hart zij als een klaar kristal
zijn leeven oopenbaarlijk en doorzichtig.
Hij brenge liefde en schoonheid ooveral
Al wat hij doet is voor heel 't volk gewichtig
En nimmer zij hij weetend meedeplichtig
aan de verwording en het droef verval.
Dan sta hij sterk in strenge fierheid pal
in Hem wijst het compas der menschheid richtig.

Al staat hij gansch alleen, hij zal niet buigen
Hij zwijge niet, hij is des volks geweeten
of hij bespot wordt of met drek gesmeeten,
hij blijv' met woord en daad van 't Recht getuigen.

XXXVI**IV**

Hij is geen Dichter, die niet meede leeft
met lijden en verlangen van het Volk,
die zich niet weet hun leider en hun tolk,
die voor hun kwaad enkel verachting heeft.
Des Dichters woord zij als de donder-wolk
waaruit de zeegenende reegen zweeft,
en scherp en zuiver als een blanke dolk
die hun de banden klieft en vrijheid geeft.

Zij schijnen blind verzot op geld en macht,
maar uit des Dichters mond spreekt hun verlangen
naar eedler goed, en door zijn liefde-kracht
verlicht hij hunnen weg met heldre zangen.

XXXVII**V**

Als strijdbaar ridder van den heil'gen Geest
zat ge eenmaal fier en zelfbewust in 't zaal,
als een, die lachend, dood noch Démon vreest
de Zon der Waarheid flonkrend op uw staal.
Toen schold gij hoonend op het Leugen-beest
Publiek, met zijn verachtlijk ideaal
terwijl ge uw diepste zelf, in stoute taal,
als de beheerscher deezer kleinen preest.

Maar ach! toen hebt ge Liefde niet verkooren,
maar Haat als hoogste goddelijke kracht.
Toen ging het schijnschoon hoogmoeds-rijk verlooren, -
en vielt gij hulploos in der waereld macht.

XXXVIII**VI**

Laat mij nog eenmaal U met zachtheid noemen
mijn vrind van jaren her, eens zoo nabij.
Wie ben ik, dat ik teegen U zou roemen?
Wie pleit mij van der hoogmoed zonde vrij?
Verteederd is mijn hart, mijn lippen beeven,
hoe vluchtig is ons nietige bestaan!
Laat m'eenmaal nog mijn vriendenhand U geeven -
wij waren beiden offers van den Waan -

Hoe hebben wij gedood, geliefd, geleeden!
Nu staan wij beiden aan des grafkuils rand.
Vergeef wat U mijn woorden lijden deden
tot weerzien dan - in 't beetre Vaderland.

IXL***Kerstkindje in Oorlogstijd***

Klein kindeke in 't Winterfeest,
Gij leeft nog wel, schoon ieder vreest,
Dat gij zult zijn geschonden
In zooveel bloed en wonden.

De helglans der granaten kwijnt,
bij 't licht, dat rond Uw hoofdje schijnt,
Verwoesting allerweegen,
Beneemt ons niet Uw zeegen.

XL***Volksliedje***

Geen Engel rondgezonden
naar Waerelds schoonste stee
heeft schooner grond gevonden
dan 't Lage Land aan Zee.

Wat ons daar houdt verbonden
dat duurt door wel of wee,
in Neerland zal men gronden
de Vrijheid en de Vree.

1915.

XLI***Pionierslied***

Dra zal 't slaafsche menschvolk leeren
vrijdom door een beter recht,
Dan zal langer niet verkeeren
mensch met mensch, als heer met knecht,
Dan wordt er geen wet gevonden
buiten 't liefderijk verstand,
Dan zal niemand zijn gebonden
't zij door zachten broederband.

Rondom jaagt een dwaze bende
zoekt naar macht, maar vindt geen vree,
Zuigt uit andermans ellende
eigen baat, maar valt er mee.
Weelde in haat, kan nooit gedijen,
onrecht brengt verrotting in,
Liefde in eenvoud siert den vrijen,
zelf-ontzegging geeft gewin.

Door een eedler drang bewoogen
strijden wij voor hooger recht,
Zien een schooner doel voor oogen
dan waar 't geldgraag volk om vecht,
Naar een blijder waereld gaan we;
Pioniers van nieuw geslacht,
Hopend en geduldig staan we,
onvermoeid bij lange wacht.

XLII***Aan onzen beminden Aartsbisschop monseigneur Henricus van de Wetering***

Er zijn er wel, die spreken van 'Gezag',
als van een juk, den vrijen mensch beschamend,
onwaardig, slechts bij kinderen betamend,
oorzaak van eeuwig twisten en beklag.

Maar hier 's gezag, dat niets voor zich begeert
dan 'n dienend leven, gansch aan God gewijd,
dat ons door zijn verheeven voorbeeld leert
de hooge zeegen der gehoorzaamheid.

Geliefde vriend, waar gij den kromstaf draagt
daar is 't goed wonen, blijf uw schaapijens weiden
in liefde en wijsheid, nog door lange tijden,
Zoet is gehoorzaamheid, waar gij die vraagt.

Gij heerscht door liefde, niet door streng gebod.
Per viam crucis gaudens - op naar God!

XLII***Voorjaar***

Kom nu mijn lief, en laat ons stil genieten,
 rondom ons daalt de reine bloesemsneeuw,
 wij laten ons door 't woelen niet verdrieten
 van deeze vreemde, diep verdorven eeuw.
 De zoele lente zingt haar zonnezangen.
 Geef U met mij in haar geluk gevangen.

De leeuwrik stijgt, de drukke bijen zoemen
 en ooveral dringt luuwe warmte dóór.
 Wij luistren naar het juublend voogel-koor
 en zoeken naar de blonde sleutelbloemen.
 Hoe teeder klinken weer de voorjaars-stemmen.
 De dwaze waereld mag ons niet beklemmen!

Het oud geluk stroomt oover zee en aarde.
 Wij kenden 't nooit zoo heerlijk, nooit zoo schoon.
 Het voorjaar roept, haar zeegenrijk vertoon
 kennen wij in beteekenis en waarde.
 Want zuiver spreekt weer haar volkoomen pracht
 van de Verrijzenis die éénmaal wacht.

Hoe zijn wij nog zoo angstig en verneederd?
 Hoe grijnst het eind ons zoo schrikwekkend aan?
 Spreekt niet alom van eedeler bestaan
 het voorjaarsleeven, dat ons hart verteedert?
 Ontwaar den zin van kleuren en van klanken
 en leer getroost den goeden Vader danken.

De lent' is schoon, en toch vol stille pijnen,
nog fonkelt op het groenend loof de dauw
nog geurt de bosch-viool, maar ach hoe gauw
moet al dat teeder bloeisel weer verdwijnen.
Doch dankbaar merkt daarin ons blij gezicht
de straling van God's onvergankelijk licht.

Hoor! hoe de spreuwen lustig fleemend fluiten
en joolig kwettren in de morgenzon
en zie hoe rond de heldre waterbron
de gouden dotterbloemen 't hart ontsluiten.
't Draagt al Gods levensvreugd, al kost het pijn,
't Wil al genooten en geleeden zijn.

Walden, 4 April 1923.

XLIV***Loutering***

Zoo nu en dan komt er een lichtstraal booren
 tot waar ik mijmer, in mijn droef gevang,
 dan kan ik eventjes den fijnen zang
 van een verdwaalden Voogel hooren,
 zoo nu en dan....

Het venster is te hoog voor mijn bereiken,
 zwak is de scheemer, die er binnen-dringt,
 Maar 't is somtijds of buiten iemand zingt,
 dat straks de wreede muuren zullen wijken, -
 zoo nu en dan....

'k Heb nog maar enkel sombere gedachten,
 ik heb niet anders dan mijn welkend lijf,
 toch straalt er in dit duistere verblijf
 een zweem van licht, na lang, geduldig wachten,
 zoo nu en dan....

Mijn ligplaats is op glibberige steenen,
 de kerker-wanden zijn zoo hard en klam,
 maar somtijds was het toch of iemand kwam,
 die mij wou trooste' en heerlijk mij deed weenen,
 zoo nu en dan....

Ik denk wel aan het kleurig licht daarbuiten,
 aan heel de zonn'ge waereld, die 'k verliet,
 dan moet ik droomen van een schoon verschiet
 en 'k zie de kerkerdeuren zich ontsluiten,
 zoo nu en dan....

De nacht is eenzaam, eenzaam zijn de dagen,
mijn stem is heesch, verdroogd de tranenvloed,
het is mij wel, en als 't zoo weezen moet
vraag ik niet méér, dan zacht te moogen klagen
zoo nu en dan....

Moet ik hier blijven, in den walm van 't kwade
in bitterheeden, nimmer-meer verzoet?
O goede God! die niets onnoodig doet,
Geef mij één droppel nog van Uw Genade,
zoo nu en dan....

Verhoor goedgunstiglijk mijn één'ge beede!
Ik vraag geen uitkomst, geen verligting van
het dorre leed, maar als 't niet anders kan,
Schenk m' één moment van tranenrijke vrede,
zoo nu en dan....

1925.

XLV***Hiernamaals***

Zal ik in een neevel waren,
Of in tastbre duisternis?
Zal ik in een leedig staren
Angstig dat ik mij vergis?
Zal ik dom'len of ontwaken?
Zal ik weeten waar ik ben?
Zal ik bange zuchten slaken
twijflend wien ik straks herken? -
Zal ik voelen hitte en koude?
Zal ik hooren? zal ik zien?
Ach, mij arme! ach mij oude
Wat zal er met mij geschien?
Aanstonds valt het zwarte kleed
Arme zondaar! wees gereed!

XLVI***Mijn Handen***

Ik zie op mijn oude handen -
 hun taak is bijna gedaan -
 Brachten ze eer of schanden?
 Brachten ze zeegen aan?
 O mijn handen! mijn handen!
 nu moeten ze spoedig vergaan.

Ze hebben al rimpels en vouwen,
 vlekken bruin, die geen water wischt.
 Ach! al te groot vertrouwen!
 Wat hebben ze vaak zich vergist -
 Mijn handen! mijn handen! hoe dikwijls
 hun schoonst bedoelen gemist.

Nu gaan ze welken en kwijnen,
 ze laten zich niet meer gebien,
 uiteen valt de kunstige, fijne
 gehoorzame machien -
 O handen, mijn handen, gauw zal ik
 uw schrift niet langer zien.

Dan worden ze mager en beeven,
 in verlangen naar eeuwige rust,
 dan is 't laatste woord geschreeven
 het laatste kaarsje gebluscht
 En mijn handen, mijn handen, voor 't laatst nog
 door lieve lippen gekust.

Nog eens doet mijn wil hen buigen
in gehoorzaamheid naar elkaar,
zóó zullen ze blijven getuigen
van mijn gang tot der zaligen schaar.
O mijn handen, mijn handen! verstijfd dan
in duurend aanbiddings-gebaar.

17 October.

XLVII***Jezus' Tranen***

Algoede Meester! doet het kwaad
 der menschen U zóó lijden,
 dat van Uw heerlijk schoon gelaat
 de droefheid nimmermeer vergaat
 maar blijft door alle tijden?

Verstorven is Uw Gouden Lach,
 door 't vreeselijk bedroeven.
 Geen mensch die ooit Uw lachen zag,
 maar van veel tranen zag men, ach!
 de glinsterende groeven.

Weemoedig was Uw Heilig Woord
 uit deernis met ons armen.
 Ze hebben 't lachend aangehoord
 en U in schimp en spot vermoord,
 niet wetend van erbarmen.

Troostrijke tranen, meedicijn
 voor ons berouwvol lijden,
 doordringen mij met zoete pijn,
 Heer! wil ons, die deemoedig zijn
 Uw lafenis bereiden.

Met U, met U wil 'k telken dag
 heilige tranen weenen,
 of ik, met zeegenrijk beklag,
 vertrouwlijk aan Uw boezem lag
 in eindeloos vereenen.

Welzalige droefgeestigheid!
 O Weemoed vol Genade -
 De Herder die ons weenend weidt,
 heeft uit ellende ons heil bereid
 en weert den Wolf van 't Kwade.

XLVIII***De Herdershond***

Hoe kan de mensch zijn hoogste schatten schenden,
en blind verwerpen 't eeddelste geluk?
Wie slaat het eigen kostbaarst kleinood stuk?
Welk kind zal zich van moeders borst afwenden?

't Is hoogmoed die des heemels hulp versmaadt
en wat ons 't liefst is, ruuwelijk beledigt -
Zoo dankt den Held, die teegen 't scheurend kwaad
de Heil'ge Kerk getrouwlijk heeft verdedigd!

Zooals met rusteloozen ijver waakt
de vlugge herdershond, de trouwe hoeder,
opdat der Kudde geen verlooren raakt
Zoo was Canisius der heilge Moeder
tot wachter, die uit meenigt van vijanden
de schaapkens veilig bracht in 's Herders handen.

XLIX***De Boeteling***

Ik slof wat oover de aarde heen,
 van Oost naar West, alléén - alléén -
 en moet nog tusschen-beyen
 wat stilstaan, om te schreyen -

Ik ben een oude pionier,
 een sjoofel, afgemarteld dier
 en alles scheen om niet - om niet -
 Zoo klonk het oude lied.

Waar zijt gij, lieve Heiland dan?
 U roept een eenzaam, somber man -
 Hij durft van U niet vergen
 dat gij hem zult herbergen -

Bij niemand vraagt hij onderdak,
 hem drukt een al te pijnlijk pak -
 Wat gruwel is hem dan gebeurd?
 Zijn ziel heeft hij in twee gescheurd.

Met eigen hand - met eigen hand -
 heeft hij zijn schoonste schat verbrand.
 Nu sloft hij, poover boeteling,
 gefolterd door herinnering -

Hij heeft genoeg geleeden -
 O Jezus! geef hem vrede.

Maart 1926.

L***Ik ben herkend***

Ik ben herkend! ja! Vader! - ja! ik ben het!
 uw lang verdoold en diep rampzalig kind.
 Nog zwerft het moe en eenzaam, ach gewen het
 weer aan uw roep, dat het U weeder vind
 Van eindloos verre deed uw stem zich hooren,
 Ik wist het wel! - ik ben nog niet verlooren -
 Ik ben herkend!

Ik ben herkend! - hoogzalige gedachte!
 De Heer van Aard en Heemel zag mij aan.
 Een oogwenk was 't alsof Hij teeder lachte
 als had Hij zelf de blijde vondst gedaan.
 Zijn kind kwam weer, uit duistre, woeste beemden,
 nu zijn wij Eén! - niets kan ons meer vervreemden -
 Ik ben herkend!

Ik ben herkend! - O Vader! hoe lang zocht ik
 uw schijnsel in der waereld donkre straten,
 en hoeveel schrikk'lijke uuren ooverbracht ik,
 mij wanend in alle eeuwigheid verlaten -
 Nu kan geen macht uw stillen glans verdrijven,
 nu zullen wij voor goed vertrouwlijk blijven!
 Ik ben herkend!

25 April 1926.